
7:e årg. 1904.

December.

N:o 5.

STATSVETENSKAPLIG TIDSKRIFT

FÖR

POLITIK — STATISTIK — EKONOMI

UTGIFVEN AF

PONTUS E. FAHLBECK

Pris för årgång 6 kr.

Lösnummer af detta häfte kostar 2 kr.

LUND

STATSVETENSKAPLIG TIDSKRIFTS EXPEDITION
DISTRIBUTÖR: C. W. K. GLEERUP.

Prenumerationsanmälan.

Statsvetenskaplig Tidskrift utkommer under 1905 efter samma plan och under samma ledning som innevarande år.

Tidskriften skall, med undvikande af ett alltför strängt anlitage af den vetenskapliga framställningens yttre former, likväl städse söka meddela ett fullt vetenskapligt innehåll dels genom *uppsatser* i politik — detta ord taget i sin äldre och mera omfattande bemärkelse — statistik och ekonomi, dels genom kortfattade *meddelanden* från hithörande områden. Därjämte skola i öfversiktlig form refereras viktigare *prejudikat* m. m. ur Sveriges administrativa praxis. *På grund af därom från åtskilliga håll framställd begäran kommer tidskriften dessutom att meddela kortare anmälningar och granskningar af nyutkommen statsvetenskaplig litteratur, hufvudsakligen svensk men vid förekommande tillfälle äfven norsk och dansk.*

Tidskriften vill för öfrigt, utan att sluta sig till något parti och utan att göra sig solidarisk med de åsikter, som i dess spalter kunna komma till uttryck, söka uppnå största möjliga objektivitet, omväxling och gedigenhet i innehållet, och härutinnan vågar den ock hoppas på framgång, då från olika håll bidrag utlofvats eller eljest för framtiden ställts i utsikt af vårt lands mest framstående författare på statsvetenskapernas område.

Tidskriften kommer att redigeras af undertecknad med biträde af doc. L. WIDELL såsom redaktionssekreterare. Därjämte hoppas redaktionen såsom hittills kunna påräkna medverkan till prejudikatafdelningen af kammarrådet d:r G. THULIN. Litteraturafdelningen kommer att redigeras af Fil. Lic. S. WALLENGREN.

Tidskriften utkommer i 5 häften om året, omfattande minst 20 ark. Prenumerationspriset blir såsom hittills 6 kr. för år. Lösa häften säljas i mån af tillgång till ett pris af c:a 50 öre pr ark.

Prenumeration kan ske antingen genom postverket eller direkt hos «Redaktionen af Statsvetenskaplig Tidskrift, Lund».

Eftertryck utan angifvande af källan förbjudes.

Lund i December 1904.

P. Fahlbeck.

STATSVETENSKAPLIG TIDSKRIFT

FÖR

POLITIK — STATISTIK — EKONOMI

UTGIFVEN AF

PONTUS E. FAHLBECK

—
SJUNDE ÅRGÅNGEN

1904.

LUND

STATSVETENSKAPLIG TIDSKRIFTS EXPEDITION

LUND 1904
HÅKAN OHLSSONS BOKTRYCKERI

Innehåll.

Uppsatser.

	Sid.
CHARLIER, C. V. L., Enmansvalkretsar eller proportionella val?	31
— —, Enmansvalkretsar eller proportionella val? Ett genmäle	131
— —, Hvarför en öfvergång till allmän rösträtt i vårt land bör ske i sammanhang med införandet af proportionella val till riksdagens andra kammare	201
FAHLBECK, P., Engelsk och svensk parlamentarism. I, II.	1, 73
LINDSTRÖM, P. E., Åldersförhållandena i och afgangen ur läroverkens mellanklasser	153
MÖRNER, B., Den moderna konsulsutbildningen	320
PEDERSEN, H., Den danske Husmand	53
REUTERSKIÖLD, C. A., Våra domares och ämbetsmäns utbildning	43
— —, Rösträttspropositionen 1904	221
ROSMAN, H., Stadsliknande samhällen	118
SCHULDHEIS, G., Sinnessjuka och sinnesslöa inom riket	137
SPRINCHORN, C., Också ett förslag till universitetsreform	309
SVENSÉN, E., Satser i rösträttsfrågan	127
TIBERG, H. V., Den svenska järnhandteringens framtid	104
TRIER, S., Australisk arbejderpolitik	248
WIDELL, L., Anteciperade statsutgifter	181
— —, De olika arterna af förbrytelser. Enligt den svenska kriminalstatistiken. [I]	269
ÅSTRÖM, A., Jämförelse mellan elektrisk drift och ånglokomotivdrift å järnvägar	167

Strödda meddelanden.

Proportionalvalen i Belgien	194
Utdebiteringen af kommunalutskylder	194
Engelska kapitalplaceringar i utlandet	195
Folkmängd och bevillning i våra större städer	330
Våra statsbanors nettoatkastning	331

Administrativ praxis.

1. Innehafvare af tjänst, hvarmed är förbunden bostadsförmån in natura, äger ej tillgodonjuta dyrtidstillägg, äfven om sagda förmån tillkommit genom enskild donation 71

	Sid.
2. Dagtraktamente beviljadt såväl för söndagar, hvilka infallit under pågående inspektionsresa, som för en efter slutad inspektion infallande söndag, hvilken ej användts för hemresan	134
3. Skall vid lån ur offentlig kassa mot inteckning, där särskildt aftal ej träffats angående gäldandet af kostnaden för inteckningsföryelse, denna kostnad drabba kassan eller låntagaren?	135
4. Där prästlön skall erläggas med viss procent af den till allmän bevilning enligt 2:ra art. i bevilningsförordningen uppskattade inkomsten, får ej afdrag göras för den del af sagda inkomst, hvarför bevilning till staten ej erlägges	135
5. Den omständigheten, att allmän farled finnes i ett vattendrag, innefattar ej hinder för Kbfde att, i afseende å sättet och villkoren för begagnandet af sådan farled äfven vintertid, meddela de föreskrifter, som kunna finnas nödiga till förekommande af skada eller olägenhet för strand- och vattenverksägare samt andra, hvilkas rätt däraf kan vara beroende	196
6. Dyrtdistillägg utgår ej till tjänsteman för den till honom från stad utgående hyresersättning	198
7. Angående delning af Hedvig Eleonora församling i Stockholm uti tre nya församlingar	199
8. Ansökning om antagande af släktnamnet Holmer bifölls, då upplyst blifvit, att sökandens samtliga syskon före utfärdandet af 1901 års namnförordning burit detta namn	266
9. Ansökning om antagande af släktnamnet Ahlmark afslogs	266
10. Försändelser, adresserade till »Magnus Nilsson, Malmö» eller »Herr Magnus Nilsson, Malmö», hafva, då de ej varit försedda med bostadsadress eller annan närmare beteckning, betraktats såsom obeställbara	267
11. Änka äger att undfå del af den utaf hennes aflidne man afgifna själfdeklaration	268
12. Lån ur sparbank mot pant af inteckning eller annan värdehandling jämte borgen får, då den senare utgör hufvudsakliga säkerheten, utlämnas endast såsom amorteringslån, därest lånet skall utestå längre tid än ett år	332

Rättelse.

Sid. 244 rad 8 uppifrån tillägges efter ordet: öfvermäktiga orden: och därigenom splittra gruppen såsom valteknisk enhet.

De olika arterna af förbrytelser.

Enligt den svenska kriminalstatistiken.

AF

Docent Ludvig Widell.

Vid en undersökning öfver ofvanstående ämne har man att välja emellan att utgå från antingen antalet sakfälda personer eller antalet förbrytelser. Dessa begrepp sammanfalla nämligen icke; en person kan samtidigt dömas för ett flertal brott, liksom omvänt ett flertal personer kunna gemensamt begå en förbrytelse. Då här är fråga om själfva förbrytelserna, ligger närmast till hands att utgå från just dessas antal, så mycket mera som det endast därigenom blir möjligt att utsträcka jämförelsen ända tillbaka till vår kriminalstatistikens begynnelse, till 1830. På grund af den officiella statistikens uppställning nödgas man emellertid att i åtskilliga fall operera med brottslingarnas i stället för brottens antal, särskildt gäller detta vid bestämmande af brottsligheten med åtskillnad emellan landsbygd och städer.

Önskligt vore naturligtvis att känna hela antalet verkligen begångna brott. Emellertid ligger detta tydligen utom möjlighetens gränser, då många förbrytelser aldrig komma till åtalsmyndigheternas och domstolarnas kännedom. Men ej ens öfver antalet hos polismyndigheterna anmälda förbrytelser finnes någon uppgift i den svenska kriminalstatistiken; då till grund för denna ligga domstolarnas uppgifter, upptager den endast de förbrytelser, som föranledt åtal. Man är sålunda inskränkt till att välja mellan att behandla

antingen de åtalade förbrytelsena eller dem, för hvilka personer blifvit fällda till ansvar (i första instans). Riktigast är att begränsa sig till de sistnämnda, då man eljest skulle råka att få med många förbrytelser, som i verkligheten icke existerat, t. ex. en hel del förmenta ärekränkingsbrott. Dessutom saknas för en del år uppgifter rörande de åtalade förbrytelsernas antal.

Icke alla lagöfverträdelser äro af den natur, att de äga betydelse för kriminalstatistiken. En mångfald olika förseelser — t. ex. mot brand-, byggnads-, hälsovårds- och ordningsstadgor för rikets städer — äro nämligen af så obetydlig beskaffenhet, att de alls icke kunna anses tyda på någon brottslig afsikt. För att undvika dessas medräknande måste man vid kriminalstatistiska undersökningar inskränka sig till brott och förseelser mot strafflagen och strafflagen för krigsmakten, med uteslutande af förbrytelser mot alla andra lagar och förordningar¹⁾.

Vid en kriminalstatistisk undersökning, likaväl som vid en statistisk undersökning öfverhufvud, hafva de absoluta talen ju alltid sitt stora intresse; såsom mätare på kriminaliteten äro de dock ej användbara; för att kunna användas såsom sådana måste de ställas i förhållande till folkmängdsiffran. Härvid är emellertid ej riktigt att lägga till grund vid beräkningen hela medelfolkmängden, såsom sker i vår officiella statistik; då, jämlikt str.-l. kap. 5 § 1, eljest straffbar gärning, som begås af barn under 15 år, i de flesta fall är strafflös, måste man utgå från endast den straffmyndiga medelfolkmängden, medelfolkmängden öfver 15 års ålder²⁾. Visserligen kan förbrytare, som fyllt 14 år, i visst fall ådömas straff, hvarjämte minderårig förbrytare i allmänhet kan dömas att agas af föräldrar eller att insättas i allmän uppfostrings-

¹⁾ Äfven förbrytelsena mot tryckfrihetsförordningen har jag måst förbigå, detta dock af andra skäl.

²⁾ Då under tiden före 1860 uppgift öfver befolkningens fördelning efter ålder finnes endast för folkräkningsåren (de år, som sluta på 0 och 5), har denna fördelning för de mellanliggande åren måst tillnärmelsevis beräknas på så sätt, att den folkräkning, som under tiden mellan två folkräkningsår förekommit i åldrarna från 15 år uppåt, jämnt fördelats på de mellanliggande åren. För befolkningens fördelning efter ålder vid folkräkningarna hafva användts de af G. SUNDBÄRG beräknade siffrorna i *Statistisk Tidskrift*, 1903, h. 2. Då siffrorna för 1902 ännu ej föreligga, har medelfolkmängden för 1900—02 måst antagas lika med medelfolkmängden 1901.

anstalt, men något egentligt straff är det ju dock i sistnämnda fall ej fråga om, och dessutom är antalet minderåriga förbrytare så ringa, att man icke för deras skull behöfver vid beräkningen af de relativa talen medtaga andra åldrar än de straffmyndiga.

Vår officiella kriminalstatistik begynner med året 1830. Under de första åren t. o. m. 1840 är den emellertid så ofullständig och äfven i andra afseenden otillfredsställande, att det endast beträffande ett fåtal förbrytelsekategorier är möjligt att utsträcka jämförelsen så långt tillbaka som till 1830. I många fall måste man t. o. m. stanna vid året 1865, då genom den nya strafflagens införande en fullständig omgruppering af förbrytelseägen rum och det ofta saknas motsvarighet mellan missgärningsbalkens och strafflagens förbrytelsearter. Så är fallet med flertalet af de förbrytelser, som i det följande sammanfattas såsom »brott mot staten i vidsträckt mening». För öfrigt äro alla jämförelser med äldre tider synnerligen vanskliga, då det gäller kriminalstatistikens siffror; förutom förändringarna i lagstiftningen, som ju i regel äro jämförelsevis lätta att taga hänsyn till, måste man städse beakta den förändring i rättsuppfattningen, som kunnat äga rum oberoende af lagändringar, samt framför allt, att utvecklingen af polisväsendet numera i helt annan grad än förr möjliggör beifrande af förbrytelser ¹⁾.

I det följande fördelas förbrytelseägen i de vanliga tre grupperna: brott mot staten i vidsträckt mening (brott mot religion, stat, allmän ordning och sedlighet), brott mot enskild person samt brott mot egendom.

I. Brott mot staten.

Härunder sammanfattas religionsbrott, stats- och majestätsbrott samt brott mot offentlig myndighet, brott i ämbete eller tjänst, fridsbrott, äktenskapsbrott och sedlighetsbrott, våldtäktsbrott härunder inbegripna, eller, enligt strafflagens uppställning, brott mot kap. 7, 8, 9, 10, 11, 17, 18 och 25, kap. 15 §§ 12—15 samt strafflagen för krigsmakten.

¹⁾ Anmärkas må, att statistikens siffror för år 1888 äro i någon mån ofullständiga, då uppgifterna för Ljustorps och Indals tingslag samt Sundsvalls stad endast omfatta det senare halfåret; genom Sundsvalls brand den 25 juni förstördes nämligen domböckerna.

1. Religionsbrott.

Dessa förbrytelser spelade en ej ringa roll i 1734 års lag. Vår nuvarande strafflag känner däremot endast tre slag af religionsbrott: hädelse mot Gud eller lastande af och gäckeri med Guds ord eller sakramenten (str.-l. kap. 7 § 1), vidare gäckeri med gudstjänsten (§ 2) samt slutligen sabbatsbrott (§ 3). Öfriga i missgärningsbalken upptagna religionsbrott hänföras nu till andra förbrytelsegrupper: svordom och förargelseväckande beteende under gudstjänst till fridsbrotten, spådom, signeri o. d. till bedrägeriförbrytelserna.

De egentliga religionsbrotten, hädelse och gäckeri, äro ytterst sällsynta. I årligt medeltal utgjorde de nämligen:

1842—44	3	1860—64	2	1875—79	3	1890—94	3
1845—49	11	1865—69	1	1880—84	3	1895—99	2
1850—54	113	1870—74	1	1885—89	2	1900—02	2
1855—59	7						

Fränsedt åren 1845—59, har sålunda siffran växlat mellan 1 och 3. Anmärkningsvärda äro de höga siffrorna för åren 1845—59 eller, rättare, 1849—55. Antalet var 1847 endast 3 och 1848 5, men steg sedan starkt, så att det 1849 utgjorde 25, 1850 16, 1851 110, 1852 124 och 1853 223 samt sjönk sedan åter: 1854 till 93, 1855 25, 1856 2, 1857 1 och 1858 0. Anledningen till den plötsliga ökningen af dessa förbrytelser är de massåtal, som vid midten af femtiotalet anställdes i vissa norrländska län mot personer, som utdelat nattvarden utan att vara prästvigda eller möttagit den af lekmän; dylikt betraktades nämligen såsom gäckeri med gudstjänsten och sakramenten.

I motsats mot nu omnämnda förbrytelser äro sabbatsbrotten ganska vanligt förekommande. Missgärningsbalken känner två slag af sabbatsbrott: dels brotts begående på sön- och högtidsdag och dels företagande af arbete eller öppenställande af handelsbod på dylik dag. Endast sistnämnda förbrytelser betraktas af strafflagen såsom sabbatsbrott; för brotts begående på sabbatsdag ådömes numera intet särskildt straff, utan betraktas detta endast såsom försvarande omständighet vid straffets utmätande för det begångna brottet.

Sabbatsbrotten utgjorde i årligt medeltal (för tiden före 1865 med uteslutande af »brotts begående å sabbat»):

1847—49	168	1860—64	226	1875—79	117	1890—94	207
1850—54	165	1865—69	221	1880—84	140	1895—99	114
1855—59	336	1870—74	166	1885—89	150	1900—02	124

Antalet har sålunda växlat i hög grad, vida mera än hvad förhållandet varit i fråga om flertalet andra förbrytelser. Sannolikt förorsakas växlingarna af den större eller mindre stränghet, hvarmed åklagaremakten beifrat dessa förseelser. Ofta har ju inträffat, att på en eller annan ort vissa slags butiker opåtalt fått hållas öppna på söndag eller på viss söndag, t. ex. den sista före jul. Af någon anledning har så åtalsmyndigheten funnit skäl att ingripa och då ofta med massåtal. Här af måste gifvetvis följa starka kastningar i talen. I enstaka fall kan detta bestämdt påvisas. Så utgjorde antalet sabbatsbrott 1885—89 i medeltal 150 och särskildt 1889 171 för att därefter helt plötsligt stiga till 351 1890 och så åter följande år falla till 106. Orsaken till 1890 års abnorma siffra är att söka i de massåtal, som då anställdes i Stockholm.

I det hela tyckes sabbatsbrottens antal hafva något, om också obetydligt, minskats sedan fyrtiotalet. Tages hänsyn till den samtidiga tillväxten af folkmängden, visar sig naturligtvis minskningen mera betydande. På 1 million af den straffmyndiga medelfolkmängden utgjorde sabbatsbrotten 1847—49 i medeltal 74, 1900—02 däremot endast 35; sålunda en minskning med mer än hälften, om beroende på en större slapphet i fråga om tillämpningen af strafflagens stadganden om sabbatsbrott eller en verkligt minskad frekvens af dylika förseelser, får lämnas osagdt¹⁾.

2. Stats- och majestätsbrott samt brott mot offentlig myndighet.

Egentliga statsbrott (förräderi o. d.) förekomma numera dess bättre så godt som aldrig i Sverige. Under hela tiden 1865—

¹⁾ Förutom nu omnämnda förbrytelser har i den officiella statistiken för åren närmast efter strafflagens införande upptagits bland religionsbrotten ett ringa antal förbrytelser mot förordningarna om särskilda sammankomster för andaktsöfningar och om ansvar för utspridande af villfarande lära. Då dessa icke äro förbrytelser mot strafflagen, hafva de här uteslutits.

1902 hafva de sammanlagdt utgjort endast 8, samtliga utgörande förbrytelser mot kap. 8 § 26 (om den, som förleder eller hjälper krigsman till rymning).

Majestätsbrott och brott mot riksstyrelse eller riksdag hafva varit något talrikare. Tillsamman uppgå de under samma tid till 39, hvaraf 35 komma på de tolf åren 1879—90. Denna siffra måste emellertid betraktas såsom utomordentligt låg, särskildt om man jämför den med motsvarande i andra stater, tydligen ett bevis på den *mycket* långt gående frihet till klander mot styrelsen, som den svenske medborgaren äger.

Brotten mot offentlig myndighet äro en både talrik och viktig grupp af förbrytelser. Framst möta oss här förbrytelserna mot kap. 10 §§ 1—5, förgripelser mot ämbets- och tjänstemän i och för ämbetet. Dessa utgjorde i medeltal:

1865—69	508	1875—79	656	1885—89	614	1895—99	744
1870—74	526	1880—84	565	1890—94	689	1900—02	905

Öfriga förbrytelser mot offentlig myndighet: våldsam motstånd vid offentlig förrättning, uppror och upplopp, olofligt befriande af fånge, själfpantning, kvarstadsbrott m. m. utgjorde i medeltal:

1865—69	334	1875—79	967	1885—89	1418	1895—99	2344
1870—74	605	1880—84	1078	1890—94	1841	1900—03	2899

Samtliga förbrytelser mot offentlig myndighet, det ringa antalet stats- och majestätsbrott inräknadt, uppgingo i medeltal till:

1865—69	843	1875—79	1624	1885—89	2036	1895—99	3088
1870—74	1131	1880—84	1645	1890—94	2530	1900—02	3804

På 1 mill. af den straffm. medelfolkm. kommo förbrytelser till följande antal:

1865—69	309	1875—79	546	1885—89	644	1895—99	921
1870—74	405	1880—84	532	1890—94	788	1900—02	1087

På föga mer än ett tredjedels århundrade hafva sålunda dessa förbrytelser mer än fyradubblats i absolut antal och mer

än tredubblats i förhållande till folkmängden. Förgripelserna mot ämbets- och tjänstemän hafva ökats jämförelsevis långsamt, de hafva ej fullt fördubblats, däremot hafva öfriga brott mot offentlig myndighet nära niodubblats! Vore man nödsakad att häraf sluta till en i motsvarande grad minskad laglydnad hos det svenska folket, vore ställningen verkligen mer än betänkelig. Ty brotten mot offentlig myndighet äro ur statens synpunkt farligare än andra brott — förräderibrotten undantagna — då de rikta sig mot staten själf, dess funktioner och funktionärer samt, åtminstone ofta, äro utslag af ett verkligt upproriskt uppsåt. Men dess bättre finnes en annan förklaringsgrund till den oerhörda tillväxten af dessa förbrytelser. Öfverhufvud är frekvensen af brott betydligt större i städerna och på platser med agglomererad befolkning än på den egentliga landsbygden, men alldeles särskildt gäller detta i fråga om vissa förbrytelser mot staten, däribland brotten mot offentlig myndighet. Städernas och de stadsliknande samhällenas befolkning kommer ju i långt närmare och tätare kontakt med statens funktionärer och statsverksamhetens yttringar än landsbygdens. Därför blir också frestelsen, ja, man kan säga möjligheten att begå brott mot offentlig myndighet vida större i städerna än på landsbygden. Då nu städernas folkmängd vuxit och växer långt hastigare än landsbygdens och det därjämte på landsbygden uppstått talrika stadsliknande samhällen, som äro stadda i rask tillväxt, måste häraf följa en betydande ökning af brotten mot offentlig myndighet. För att kunna rätt bedöma dessa förbrytelsers tillväxt i antal måste man därför skilja mellan landsbygd och städer. Tyvärr medgifver ej materialet att genomföra en dylik åtskillnad för längre tid tillbaka än från 1879 ¹⁾. I tabellen här nedan upptages antalet för brott mot offentlig myndighet *sakfällda personer* ²⁾ på 1 mill. af *hela* medelfolkmängden ³⁾ med åtskillnad mellan lands-

¹⁾ Anmärkas må, att skillnad göres mellan brott, begångna i städerna, resp. på landsbygden, icke af städernas, resp. landsbygdens befolkning.

²⁾ Se s. 269.

³⁾ Som uppgift rörande befolkningens fördelning efter ålder med åtskillnad mellan landsbygd och städer endast föreligger för folkräkningsåren, nödgas jag här utgå från hela medelfolkmängden i stället för den straffmyndiga.

bygd och städer ¹⁾ samt därjämte dels mellan förgripelser mot ämbets- och tjänstemän samt öfriga brott mot offentlig myndighet och dels mellan gröfre brott å ena sidan samt ringare brott och förseelser å andra ²⁾. Det fåtal personer, som dömts direkt af öfverrätt, hafva uteslutits.

Sakfällda på 1 mill. af hela medelfolkmängden:

År.	För förgripelser mot ämbets- och tjänstemän		För öfriga brott mot offentlig myndighet		Summa		För gröfre brott		För ringare brott och förseelser	
	Landsbygd	Städer	Landsbygd	Städer	Landsbygd	Städer	Landsbygd	Städer	Landsbygd	Städer
1880—84	31	618	58	1216	89	1834	4	95	85	1739
1885—89	32	598	72	1396	104	1994	7	94	97	1900
1890—94	42	566	79	1703	121	2269	10	118	111	2151
1895—99	61	493	97	1940	158	2433	17	107	141	2326
1900—02	76	536	124	2168	200	2704	21	181	179	2523

Hvad först landsbygden beträffar, så visa alla hithörande kolumner i tabellen en mycket stark ökning. Förgripelserna mot ämbets- och tjänstemän hafva stigit med 145 %; öfriga brott med 114 %, samtliga förbrytelser med 125 %; de gröfre brotten hafva ökats med 425 %, de ringare brotten och förseelserna med 111 %. Till en del beror helt visst denna ökning på det ofvan omnämnda förhållandet, att stadsliknande samhällen med stark folkmängdstillväxt uppstått på landsbygden. Men hela den betydliga ökningen kan säkerligen ej förklaras på detta sätt; till en del och väl antagligen den största är den nog ej blott skenbar utan en beklaglig verklighet, förorsakad af en stigande benägenhet för dylika brott. Som vi i det följande få se, är detta ingen isolerad företeelse, kriminalförhållandena på landsbygden visa nämligen en genomgående försämring.

För städernas del ställer sig förhållandet något annorlunda. Förgripelserna mot ämbets- och tjänstemän hafva nämligen minskats med 13 %, åren 1900—02 visa dock ökning, jämförda med

¹⁾ Sakfällda på landsbygden = sakfällda af häradsrätt, sakfällda i städerna = sakfällda af rådhusrätt.

²⁾ Till gröfre brott hänföras i kriminalstatistiken sådana förbrytelser, för hvilka kan ådömas dödsstraff, straffarbete eller afsättning från ämbete eller tjänst, till ringare brott sådana, för hvilka kan ådömas högre straff än 100 kr. böter, och som icke äro att hänföra till gröfre brott, samt till förseelser sådana, för hvilka kan dömas till högst 100 kr. böter.

de närmast föregående. Däremot hafva öfriga brott mot offentlig myndighet stigit med 78 %, hvilket dock är vida mindre än på landsbygden. Samtliga förbrytelser hafva tilltagit med 47 %, de gröfre brotten med 91 %, de ringare brotten och förseelserna med 45 %. I alla fall hafva sålunda de ifrågavarande förbrytelserna ökats äfven i städerna. Söker man så efter orsakerna till denna företeelse, så ligger väl närmast till hands att gissa på ökad dryckenskap. En ej ringa del af brotten mot offentlig myndighet begås ju under rusets inverkan; ökad dryckenskap måste därför också medföra ökad antal brott mot offentlig myndighet. Emellertid har, såsom längre fram skall visas, dryckenskapen i verkligheten minskats ända till midten af 1890-talet, först de därpå följande åren visa ökning. Måhända är sistnämnda förhållande orsak till, att förgripelserna mot ämbets- och tjänstemän ökats under åren 1900—02. Till den allmänna stigningen af brotten mot offentlig myndighet kan däremot ökad dryckenskap icke vara orsak, så mycket mindre som de förbrytelser, som i främsta rummet måste röna inverkan häraf, oljudsförseelserna, minskats från 6757 på 1 mill. af medelfolkmängden 1880—84 till 5334 1900—02. Ej heller beror ökningen på en stigande kriminalitet öfver hufvud, ty brotten mot offentlig myndighet äro nästan den enda grupp af förbrytelser, som ökats i städerna, så godt som alla andra hafva minskats. Det måste således finnas en orsak, som medför stigning af antalet brott mot offentlig myndighet men icke andra, med andra ord, orsaken är att söka i en mot stat och samhälle i stigande grad fientlig anda, för öfrigt en naturligt följd af den samhällsupplösande, delvis rent upproriska agitation, som under sista tiden bedrifvits inom samhällets undre skikt.

3. Brott i ämbete eller tjänst.

Förutom förbrytelserna mot str.-l:s kap. 25 böra hit hänföras samtliga brott mot den militära strafflagen. Förstnämnda förbrytelser, d. v. s. brott och förseelser i ämbete eller tjänst af ämbets- och tjänstemän eller med dem enligt kap. 25 § 22 likställda personer, utgjorde i medeltal:

1870—74 ¹⁾	147	1880—84	87	1890—94	76	1900—02	68
1875—79	110	1885—89	70	1895—99	83		

¹⁾ För åren 1865—69 äro dessa förbrytelser i den officiella stati-

Efter dessa siffror att döma skulle ämbetsförbrytelserna hafva ej obetydligt minskats, om också ej under den sista tiden. Emellertid äro siffrorna för 1870-talet abnormt höga; 1865—69 utgjorde nämligen ämbetsförbrytelserna plus brotten mot krigslagen i medeltal endast 254, hvaraf sannolikt ej mer än en tredjedel faller på de egentliga ämbetsförbrytelserna. I hvarje fall kan dock fastslås, att brotten i ämbete och tjänst *absolut* taget åtminstone ej ökats och sålunda *relativt* minskats, om nämligen hänsyn toges till det under tiden betydligt ökade antalet ämbets- och tjänstemän.

En helt annan bild visa förbrytelserna mot strafflagen för krigsmakten. Dessa utgjorde nämligen i medeltal:

1870—74	299	1880—84	396	1890—94	556	1900—02	1045
1875—79	381	1885—89	436	1895—99	640		

Brotten mot krigslagen hafva sålunda ökats synnerligen starkt, särskildt under de allra sista åren. Visserligen har samtidigt tiden för öfningarna blifvit förlängd, men detta kan endast i ringa mån förklara den stora tillväxten af förbrytelser. Detta så mycket mindre, som lejonparten af dessa kommer på den värfvade armén och framförallt flottan, endast en ringa del på beväringen. Den förlängda öfningstiden kan därför endast i ringa mån hafva inverkat; orsakerna till ökningen få sökas på annat håll, i främsta rummet i den delvisa öfvergången från indelt stam till värfvad. Allmänt bekant är ju, att man härvid, nödd och tvungen, måst i armén och ännu mer i flottan mottaga element af mindre god beskaffenhet.

En uppdelning af förbrytelserna mot krigslagen efter olika slag af brott låter sig med säkerhet utföras endast för tiden efter den nya krigslagens utfärdande (1881). Den ter sig på följande sätt:

		1882—84	1885—89	1890—94	1895—99	1900—02
Rymning o. d.	(§§ 60—70)	106	113	125	170	290
Subordinationsbrott	(§§ 71—96)	101	87	121	139	228
Misshandel eller förolämpning mot underordnad	(§§ 97—98)	3	6	2	4	5
Svordom eller förargelse	(§§ 101—102)	70	71	100	110	168
Skadegörelse, stöld o. d.	(§§ 107—119)	104	93	139	158	265
Öfriga		51	66	69	59	89

stiken sammanförda med brotten mot krigslagen på ett sätt, som gör deras särskiljande från dessa omöjligt.

Talrikast äro sålunda rymningsbrotten, därefter förbrytelserna mot egendom (skadegörelse, stöld o. d.) samt subordinationsbrotten. Försvinnande ringa är antalet fall af misshandel eller förolämpning mot underordnad, ett bevis på den goda andan hos vår armés och flottas befäl. Anmärkningsvärdt är, att de ur militärisk synpunkt farligaste förbrytelserna, subordinationsbrotten, visa en mindre tillväxt än flertalet öfriga brott.

Förbrytelserna mot str.-l:s kap. 25 och mot strafflagen för krigsmakten utgjorde tillsammans i medeltal:

1865—69	254	1875—79	491	1885—89	506	1895—99	723
1870—74	446	1880—84	483	1890—94	632	1900—02	1113

4. Fridsbrott.

Mot intet kapitel i strafflagen, det adertonde (om sedlighetsbrott) ensamt undantaget, äro förbrytelser vanligare än mot det elfte, som handlar om fridsbrott eller störande af gudstjänst-, grifte-, tings-, hem- och gatufrid. Brotten mot detta kapitel äro numera t. o. m. talrikare än alla egendomsbrott tillsammans. De utgjorde i medeltal:

1865—69	2182	1875—79	5136	1885—89	7103	1895—99	8725
1870—74	3484	1880—84	6094	1890—94	7890	1900—02	8950

På 1 mill. af den straffmynd. medelfolkm. kommo:

1865—69	799	1875—79	1726	1885—89	2248	1895—99	2604
1870—74	1248	1880—84	1971	1890—94	2458	1900—02	2558

Sedan 1865—69 hafva sålunda fridsbrotten, liksom förbrytelserna mot offentlig myndighet, absolut taget mer än fyrdubblats, i förhållande till folkmängden mer än tredubblats. Mer än nio tiondedelar af fridsbrotten utgöras emellertid af förseelser, sålunda jämförelsevis obetydliga förbrytelser. De egentliga brotten, resp. förseelserna utgjorde i medeltal:

	Brott	Förseelser		Brott	Förseelser
1865—69	171	2011	1885—89	328	6775
1870—74	246	3238	1890—94	564	7326
1875—79	293	4843	1895—99	858	7867
1880—84	333	5761	1900—02	850	8100

Vid bedömande af dessa siffror får tagas i betraktande, att talen för åren fr. o. m. 1891 icke äro fullt jämförliga med de föregående årens, detta på grund af en lagändring 1890, hvarigenom förbrytelser mot kap. 11 § 12 öfverförts från förseelser till egentliga brott. Fr. o. m. 1891 hafva till förseelser hänförts endast förbrytelser mot § 9 mom. 2 och § 15 (svordom, oljud eller förargelseväckande beteende vid offentlig sammankomst eller på allmän plats äfvensom öfverdådig framfart); före 1891 hörde hit äfven förbrytelser mot § 12 (fönsterinslagning ¹⁾ o. d. hemfridsbrott). Till följd häraf är den starka ökningen under 1890-talet af de egentliga brotten delvis endast skenbar, eller, rättare sagt, den förorsakas till en del blott af en omgruppering af förbrytelserna; omvänt hafva naturligtvis förseelserna ökats ännu starkare, än som framgår af tabellen.

Liksom i fråga om brotten mot offentlig myndighet, så måste man äfven vid fridsbrotten skilja mellan förhållandena på landsbygden och i städerna. Hvad de egentliga brotten angår, så är visserligen frekvensen af dessa föga större i städerna än på landsbygden, ja, i fråga om gröfre brott har landsbygden t. o. m. den större frekvensen, men annorlunda ställer sig saken beträffande förseelserna, »oljud» m. m. Dessa äro af den natur, att deras beifrande sällan kan ifrågakomma på andra platser, än där en ordnad polisbevakning finnes, sålunda i städer och stadsliknande samhällen.

På 1 mill. af hela medelfolkmängden utgjorde de sakfällde ²⁾:

År	För brott		För förseelser		Summa	
	Lands- bygd	Städer	Lands- bygd	Städer	Lands- bygd	Städer
1880—84	67	137	247	6757	314	6894
1885—89	68	118	297	6784	365	6902
1890—94	108	179	386	6351	494	6530
1895—99	166	225	470	5863	636	6088
1900—02	170	190	528	5334	698	5524

¹⁾ Genom förbiseende har »fönsterinslagning» fått i den officiella statistiken kvarstå under »förseelser»; emellertid är det endast ordet, som fått stå kvar, i verkligheten äro de hithörande förbrytelserna upptagna bland »ringare brott».

²⁾ Jämför ss. 275, 276.

På landsbygden hafva brotten ökats med 154 %, förseelserna med 114 %, samtliga förbrytelser med 122 %; i städerna hafva brotten ökats med 39 %, förseelserna däremot minskats med 21 % och samtliga förbrytelser likaledes minskats med 20 %. Hvad den starka ökningen af de egentliga brotten angår, hänvisas till hvad som ofvan nämndes om 1890 års lagändring.

5. Äktenskapsbrott.

Äktenskapsbrotten äro enligt strafflagen af två slag: tvegifte och horsbrott. Den förstnämnda förbrytelsen är mycket sällsynt, nästan alla här nedan redovisade äktenskapsbrott utgöras sålunda af horsbrott. Äktenskapsbrotten utgjorde i medeltal:

1841—44.	108	1860—64	85	1875—79	30	1890—94	16
1845—49	94	1865—69	42	1880—84	22	1895—99	26
1850—54	98	1870—74	35	1885—89	14	1900—02	20
1855—59	103						

Enligt dessa siffror skulle äktenskapsbrotten under 1840- och 50-talen hafva tämligen konstant hållit sig vid en siffra af omkring 100 om året för att så något minskas under förra hälften af 60-talet. 1865—69 faller siffran så till mindre än hälften och minskas sedermera ytterligare t. o. m. 80-talet; det sista decennium visar åter igen någon tillväxt. Att häraf sluta till en motsvarande förändring i antalet verkligen begångna, ej blott befrade brott vore emellertid alldeles oriktigt. Först och främst får hänsyn tagas till de förändrade förhållanden, som inträdt genom strafflagens införande. Enligt 1734 års lag voro nämligen horsbrott under alla omständigheter föremål för allmänt åtal, enligt strafflagen få de däremot åtalas endast i det fall, att »den oskyldiga maken brottet till åtal angifvit eller för det brott skillnad i äktenskapet sökt, eller mannen efter lagsökning åläggas att underhåll gifva till barn, som blifvit i hordom afladt, eller ock brottet eljest under allmänt åtal hörer». Härigenom förklaras den plötsliga minskningen vid midten af 1860-talet. Strafflagen visar för öfrigt sin inverkan, redan innan den trädt i kraft; under året 1864 har man delvis anteciperat dess stadgande, såsom framgår af antalet

horsbrott: 1863 89, 1864 67 och 1865 51. Det fortsatta sjunkandet i antal måste emellertid bero på en annan orsak. Denna kan man komma på spåren genom att jämföra kriminalstatistikens uppgifter rörande äktenskapsbrott med befolkningsstatistikens uppgifter rörande på grund af äktenskapsbrott upplösta äktenskap. A priori kan man vänta, att kriminalstatistikens siffror böra vara högre än befolkningsstatistikens, då i den förstnämnda skola upptagas, förutom samtliga i befolkningsstatistiken redovisade fall, jämväl de fall, i hvilka personer dömts för äktenskapsbrott (t. ex. på grund af lagsökning för barnuppfostringsbidrag), men den oskyldiga makan förlåtit brottet eller, med kännedom om brottet, haft samlag med den brottsliga och äktenskapsskillnad sålunda, jämlikt G. B. kap. 13 § 1, icke får ske. Huru härmed förhåller sig i verkligheten, synes af följande sammanställning ¹⁾).

Antalet äktenskapsbrott i årligt medeltal:

	Enligt befolknings- statist.	Enligt kriminal- statist.	Befolknings- siffror, om krim.-statist. sättes = 100		Enligt befolknings- statist.	Enligt kriminal- statist.	Befolknings- siffror, om krim.-statist. sättes = 100
1861—64	34	83	41	1885—89	24	14	171
1865—69	27	42	64	1890—94	36	16	225
1870—74	27	35	77	1895—99	36	26	138
1875—79	27	30	90	1900—01	42	20	210
1880—84	26	22	118				

Under åren 1861—64, då ännu missgärningsbalken var gällande, uppgingo sålunda de äktenskapsbrott, som föranledde

¹⁾ Då äktenskapsskillnad, äfven vid fall af äktenskapsbrott, beviljas af domkapitlet och först, sedan den allmänna domstolens utslag ifråga om äktenskapsbrottet fallit och vunnit laga kraft, kan inträffa, att äktenskapsbrott, som i kriminalstatistiken upptagas under exempelvis år 1900, komma att i befolkningsstatistiken föras på år 1901. Den härigenom uppkommande skiljaktigheten kan dock säkerligen ej vara af större betydelse. — En annan anledning till bristande öfverensstämmelse mellan de båda källornas uppgifter ligger i det sätt, hvarpå tvefaldt hor uppföres i statistiken. Egentligen borde i kriminalstatistiken hvarje fall af dylikt brott uppföras som endast ett brott; emellertid har praxis härvid varit vacklande, och i många fall hafva dessa brott räknats dubbelt, hviket naturligtvis alltid sker i befolkningsstatistiken, då de föranledt dubbla äktenskapsskillnader.

skilsmässa till ej fullt hälften af samtliga bestraffade äktenskapsbrott. Under de närmast följande åren voro de förstnämnda fortfarande mindre talrika än de sistnämnda, men skillnaden minskades alltjämt, tills med åren 1880—84 förhållandet blef ombytt, i det att skilsmässorna på grund af äktenskapsbrott blefvo talrikare än de bestraffade äktenskapsbrotten. Under de följande åren har detta förhållande blifvit allt mera utprägladt, så att befolkningsstatistiken för åren 1890—94 och 1900—01 registrerat mer än dubbelt så många äktenskapsbrott som kriminalstatistiken. Endast en förklaring till detta skenbart orimliga förhållande är möjligt, nämligen att åtalsmyndigheterna i allt större utsträckning underlåta att påkalla tillämpande af strafflagens bestämmelser angående äktenskapsbrott. Jag återkommer härtill vid redogörelsen för lägersmålen, beträffande hvilka ett liknande förhållande råder.

För afgörande af frågan, huruvida äktenskapsbrotten ökats eller minskats, äro sålunda kriminalstatistikens siffror värdelösa. Enligt befolkningsstatistiken skulle antalet 1900—01 varit endast obetydligt större än under åren 1861—64, i förhållande till antalet bestående äktenskap sålunda säkerligen mindre. Den sista tioårsperioden visar dock någon ökning, jämförd med närmast föregående år. Emellertid ställer sig nog ej förhållandet så gynnsamt, som siffrorna angifva. Det starkt ökade antalet äktenskapsskillnader öfverhufvud — från 130 årligen 1861—70 till 338 1891—1900 — tyder på något helt annat. Sannolikt hafva väl äktenskapsbrotten ökats i ungefär samma grad som äktenskapsskillnaderna, endast att de nu framträda under skyddande förklädning såsom »egenvilligt öfvergifvande».

6. Sedlighetsbrott.

Förutom förbrytelserna mot str.-l:s kap. 18¹⁾ hänför jag hit äfven våldtäktsbrotten. Juridiskt sedt är våldtäkt visserligen ett »brott mot enskild person», men i en kriminalstatistisk undersökning torde dock vara lämpligast att upptaga denna förbrytelse bland sedlighetsbrotten, som den i många afseenden står nära.

¹⁾ Fylleriförseelserna behandlas dock för sig.

Våldtäktsbrotten utgjorde i medeltal:

1841—44	0,8	1860—64	2	1875—79	4	1890—94	10
1845—49	2	1865—69	5	1880—84	8	1895—99	14
1850—54	4	1870—74	4	1885—89	8	1900—02	15
1855—59	2						

Antalet af dessa brott är sålunda dess bättre ganska ringa. Under sådana omständigheter är vanskligt att söka påvisa någon tendens till vare sig ökning eller minskning; vid så små tal får tillfälligheten ett allt för stort spelrum. Dock synes siffrornas stigning allt för stor och regelbunden för att kunna tillskrivas endast tillfälligheter.

Öfriga otuktsbrott, med undantag af de s. k. lägersmålen, utgjorde i medeltal ¹⁾.

1841—44	16	1860—64	13	1875—79	127	1890—94	263
1845—49	10	1865—69	32	1880—84	196	1895—99	302
1850—54	11	1870—74	62	1885—89	192	1900—02	298
1855—59	10						

Dessa siffror äro endast delvis jämförliga med hvarandra. I missgärningsbalken finnes nämligen ingen motsvarighet till str.-l:s kap. 18 § 13 (om den, som sprider ut skrift o. d., som sårar tukt och sedlighet, eller genom annan gerning sårar tukt och sedlighet). Särskilda uppgifter rörande dessa förbrytelser finnas i statistiken endast för åren 1865—78; de gifva en intressant bild af, huru en ny lag så småningom tränger igenom till full effektivitet. Antalet utgjorde nämligen 1865 3, 1866 6, 1867 21, 1868 29, 1869 19, 1870—74 (i medeltal) 48, 1875—78 (d:o) 109. Tydligt beror denna stigning på en allmänare tillämpning af den ifrågavarande paragrafen.

Frånräknas de nu nämnda förbrytelserna, erhållas fullt jämförliga siffror för åren t. o. m. 1878:

1841—44	16	1850—54	11	1860—64	13	1870—74	14
1845—49	10	1855—59	10	1865—69	16	1875—78	16

¹⁾ För åren fr. o. m. 1879 ingå i siffrorna äfven förbrytelser mot kap. 18 § 14 (äfventyrligt spel). Deras antal är dock säkerligen ytterst ringa.

Antalet har sålunda varit i det närmaste konstant under nära fyra decennier; i förhållande till folkmängden har det naturligtvis ej obetydligt minskats, eller från 7,5 på 1 mill. af den straffmynd. medelfolkm. 1841—44 till 5,4 1875—78. Under den följande tiden har emellertid utvecklingen tyvärr tagit en helt annan riktning. Visserligen är, som nämnt, ej möjligt att erhålla några siffror, som äro fullständigt jämförliga med de nyssnämnda för åren 1841—78, men i hufvudsak motsvaras dock dessa af dem, som i statistiken uppföras för »gröfre sedlighetsbrott». Dock får erinras om, att vissa förbrytelser, som bidraga till siffrorna för åren 1841—78, saknas här. Talen för 1879 och följande år te sig sålunda något för små vid en jämförelse med de föregående åren.

Antalet gröfre sedlighetsbrott utgjorde i medeltal: 1880—84 18, 1885—89 29, 1890—94 45, 1895—99 49, 1900—02 54. Siffran har sålunda tredubblats på tjugo år. Äfven om hänsyn tages till den samtidiga folkökningen, blir tillväxten sorgligt stor; kvoten pr 1 mill. af den straffmynd. medelfolkm. var nämligen 1880—84 5,8, 1900—02 15,4.

Betydligt långsammare hafva de ringare sedlighetsbröten¹⁾ tillväxt. Dessa utgjorde i medeltal: 1880—84 178, 1885—89 163, 1890—94 218, 1895—99 253, 1900—02 244. Siffran för 1900—02 är endast en tredjedel större än för 1880—84. Tager man landsbygd och städer hvar för sig, visar sig t. o. m. någon minskning för städernas del. På 1 mill. af hela medelfolkmängden utgjorde nämligen antalet sakfällda personer²⁾:

	På landsbygden	I städerna		På landsbygden	I städerna
1880—84	3	235	1895—99	3	232
1885—89	3	183	1900—02	3	206
1890—94	4	219			

Enligt svensk rätt betraktas såsom straffbar gärning äfven otukt, som öfvas af ogift man med ogift kvinna, eller hvad vår strafflagstiftning kallar lönskaläge. Enligt 1734 års lag var hvarje

¹⁾ Förbrytelser mot str.-l. kap. 18 § 14 härunder inbegripna. (Se s. 284 not¹⁾).

²⁾ Se ss. 275, 276.

dylik förseelse föremål för allmänt åtal; enligt strafflagen få där-
emot böter för lönskaläge ådömas endast i det fall, då mannen
efter lagsökning af kvinnan eller hennes målsman dömts att ut-
gifva barnuppfostringshjälp. Enligt 1734 års lag skulle såväl mannen
som kvinnan bötfällas, enligt strafflagen endast mannen. Antalet
dylika s. k. lägersmål utgjorde i medeltal ¹⁾:

1836—39	881	1855—59	1125	1875—79	34	1890—94	10
1840—44	925	1860—64	1062	1880—84	18	1895—99	6
1845—49	1005	1865—69	202	1885—89	12	1900—02	5
1850—54	1136	1870—74	58				

Verkningarna af strafflagens införande äro iögonfallande och framträda ännu skarpare, om man undersöker förhållandet under de särskilda åren. Liksom vid äktenskapsbrotten ²⁾, så visar äfven här strafflagen sin verkan, redan innan den trädte i kraft, genom en stark sänkning af 1864 års siffra. 1863 utgjorde nämligen lägersmålen 1011, 1864 blott 842; vid strafflagens trädande i kraft minskas siffran så ytterligare starkt till 371 1865, 238 1866, 169 1867, 138 1868, 92 1869 samt 58 i medeltal för 1870—74. Under den följande tiden har minskningen fortgått ytterligare, så att f. n. nästan inga dylika mål förekomma. Strafflagens paragraf om lönska-
läge har faktiskt upphört att tillämpas. Man må för öfrigt ej föreställa sig, att lagtillämpningen var synnerligt sträng ens under den gamla missgärningsbalkens tid. Visserligen uppgå lägersmålen till omkring 1000 årligen, men detta är dock ett försvinnande ringa antal, då ensamt barnaföderskorna med oäkta barn varit tio gånger så många. Beträffande strafflagens motsvarande paragraf har man emellertid gått ett högst väsentligt steg längre. Man inskränker sig ej till att tillämpa den med mildhet, utan man tillämpar den icke alls; våra stadsfiskaler och länsmän hafva på så sätt helt enkelt satt en paragraf i strafflagen ur gällande kraft.

Till sedlighetsbrotten hänför strafflagen hållande af hus, där äfventyrliga spel om penningar eller penningevärde bedrifvas, äfvensom deltagande på dylikt ställe i äfventyrligt spel. Någon

¹⁾ För tiden före 1865 med inräknande af det ringa antalet mål rörande »otidigt sängelag».

²⁾ Se s. 281.

motsvarande bestämmelse finnes ej i 1734 års lag, men genom särskilda förordningar har dylik gärning varit belagd med straff ända sedan frihetstidens början. Antalet af sådana förbrytelser utgjorde i medeltal:

1841—44	95	1850—54	89	1860—64	58	1870—74	21
1845—49	84	1855—59	89	1865—69	49	1875—78	6

Fr. o. m. 1879 äro dessa förbrytelser inberäknade bland de ofvan omtalade ringare sedlighetsbrotten ¹⁾. Af den jämna och betydliga minskning, som de anförda siffrorna utvisa, och det ringa antalet under åren 1875—78 kan man emellertid sluta till, att ifrågavarande förbrytelser numera äro mycket fåtaliga. —

Äfven djurplågeri eller, rättare sagdt, uppenbar grymhet i behandlig af kreatur ²⁾ betraktas af strafflagen som sedlighetsbrott. Ej heller denna förbrytelse är omnämnd i 1734 års lag ³⁾, först genom k. f. d. 21 dec. 1857 blef den belagd med straff. Djurplågeriförbrytelserna utgjorde i medeltal:

1858—59	72	1865—69	361	1875—79	768	1885—89	758	1895—99	1046
1860—64	263	1870—74	331	1880—84	868	1890—94	844	1900—02	1037

Den låga siffran för åren 1858—59 (1858 37, 1859 107) beror naturligtvis på, att den nya lagbestämmelsen då ännu ej hunnit blifva så allmänt iakttagen. Den starka ökningen under 1860- och 70-talen beror säkerligen — åtminstone till stor del — på ett eftertryckligare beifrande af dessa förseelser. Så förorsakas uppenbarligen den betydliga stigningen vid midten af 1870-talet delvis på den då börjande djurskydds rörelsen; delvis är den nog ej blott skenbar utan verklig, beroende på den under 1870-talet starkt ökade dryckenskapen; djurplågeriförbrytelser begås ju ofta, kanske oftast under rusets inflytande. Djurskydds rörelsens verkan framgår tydligt af siffrorna; ännu 1874 var antalet djurplågeriförbrytelser endast 421; 1875 bildades Svenska allmänna djurskyddsföreningen, och samma år steg siffran till 584, 1876 till 786 och 1877 till 907. Ökningen under 1890-talet beror till väsentlig del

¹⁾ Se s. 284, not ¹⁾.

²⁾ Annan form af djurplågeri är ej straffbar gärning.

³⁾ Jfr. dock B. B. kap. 22 § 2: »Sargar man med vilja annans få . . böte fjärding af dess värde».

på det förut flerstädes berörda förhållandet, att städernas folkmängd vuxit så mycket hastigare än landsbygdens. Antalet för djurplågeriförbrytelser sakfälda utgjorde nämligen på 1 mill. af hela medelfolkmängden ¹⁾:

	På landsbygden	I städerna		På landsbygden	I städerna
1880—84	32	1030	1895—99	57	802
1885—89	34	752	1900—01	67	689
1890—94	43	739			

Städernas siffra har sålunda minskats ganska ansevärt, från sedt åren 1895—99, då den något stegrades, troligen till följd af den då tillfälligtvis ökade dryckenskapen. För landsbygden visar sig däremot en oafbruten och, särskildt under de sista åren, stark stigning, antagligen till god del beroende på uppkomsten af stadslignande samhällen med ordnad polisbevakning.

Samtliga sedlighetsbrott, för hvilka här ofvan redogjorts, utgjorde i medeltal:

1865—69	640	1875—79	938	1885—89	970	1895—99	1368
1870—74	476	1880—84	1090	1890—94	1127	1900—02	1355

På 1 mill. af den straffmynd. medelfolkm. kommo:

1865—69	234	1875—79	315	1885—89	307	1895—99	408
1870—74	170	1880—84	353	1890—94	351	1900—02	388

Att dessa siffror icke medgifva någon slutsats beträffande förändringarna i befolkningens sedliga tillstånd, framgår af det föregående.

7. Fylleriförseelser.

Till sedlighetsbrotten hänför strafflagen äfven fylleri på väg, gata eller allmänt ställe. I en statistisk framställning måste emellertid dessa förseelser behandlas för sig på grund af sitt öfverväldigande stora antal och den betydande vikt, de äga äfven ur andra synpunkter.

Redan 1733 utfärdades en k. förordn. »emot svalg och dryckenskap», som sedermera ersattes af nya förordningar af 1813

¹⁾ Se ss. 275, 276.

och 1841. I stället för sistnämnda förordnings straffbestämmelser för fylleri på allmänt ställe har numera trädt stadgandet i str.-:s kap. 18 § 15. Öfverträdelse af öfriga stadganden i 1841 års förordning (§ 1: mom. 4 o. 5, § 5, § 6) äro efter strafflagens införande upptagna i statistiken bland »brott och förseelser mot allmän lag i öfrigt m. m.» och komma sålunda ej här i betraktande¹⁾, någon uppgift öfver deras antal finnes för öfrigt icke. Däremot omfatta statistikens uppgifter rörande fylleriförseelserna under åren före 1865 *samtliga* öfverträdelser af 1841 (resp. 1813) års förordning, en sak, som naturligtvis får tagas i betraktande vid en jämförelse mellan siffrorna före och efter 1865. Att skillnaden mellan de siffror, som beräknats på ena och på andra sättet, är betydande, framgår af en jämförelse mellan åren 1863—64 å ena sidan och 1865—66 å den andra. Antalet fylleriförseelser utgjorde nämligen 1863 12974 och 1864 13584, men 1865 endast 10867 och 1866 10297. Den stora skillnaden mellan åren 1864 och 1865 beror säkerligen så godt som uteslutande på det förändrade beräkningssättet.

Fylleriförseelserna utgjorde i medeltal:

1830—34	3854	1850—54	7055	1870—74	12160	1890—94	26174
1835—39	4390	1855—59	12039	1875—79	20346	1895—99	35820
1840—44	4386	1860—64	13343	1880—84	19994	1900—02	41930
1845—49	4435	1865—69	9180	1885—89	20749.		

På 1 mill. af den straffmynd. medelfolkm. kommo:

1830—34	2037	1850—54	2985	1870—74	4354	1890—94	8152
1835—39	2201	1855—59	4872	1875—79	6836	1895—99	10689
1840—44	2065	1860—64	5105	1880—84	6466	1900—02	11986
1845—49	1970	1865—69	3362	1885—89	6566.		

Under 1830- och 40-talen visar sålunda den absoluta siffran endast obetydlig ökning, den relativa t. o. m. minskning. Hvilka förändringar rusdryckskonsumtionen samtidigt undergick, är obekant, blott ett är visst: att konsumtionen var oerhördt stor. Med 1850-talet inträder så en utomordentligt stark tillväxt i fylleriförseelsernas antal. Fr. o. m. 1850 t. o. m. 1860 är det i oaf-

¹⁾ Se s. 270.

bruten stigning. Det utgjorde nämligen 1849 4358, 1850 4913, 1851 6308, 1852 7191, 1853 8219, 1854 8632, 1855 10177, 1856 11691, 1857 12030, 1858 12250, 1859 14048 och 1860 14573. Antalet har sålunda på elfva år betydligt mer än tredubblats. Orsaken till denna väldiga stegring kan icke ligga i ökad dryckenskap; tvärtom måste de nya brännvinslagar, som trädde i kraft 1855, nödvändigtvis hafva medfört en betydlig minskning i konsumtionen, ja, man har t. o. m. ansett, att konsumtionen under åren 1855—60 endast uppgått till hälften af, hvad den var någon tid före den nya lagstiftningens införande¹⁾. Ökningen kan därför ej bero på någon annan orsak än ett allmännare beifrande af fylleriförseelserna. Det ser nästan ut, som om man före 1850-talet i regel ej ådömt böter för fylleri annat än i sammanhang med dom för annat brott, som begåtts under rusets inverkan. En kraftig impuls till ett mera eftertryckligt beifrande af fylleriförseelserna utgjorde nykterhetsrörelsen, som i början af 1850-talet vann stora framgångar. Dessa togo sig bl. a. uttryck i de massor af nykterhetsvänliga petitioner, som från hushållningssällskap m. fl. riktades till regeringen före riksdagen 1853, vid hvilken, som bekant, nykterhetsintresset slutligen afgick med seger.

Under förra hälften af 1860-talet är antalet fylleriförseelser fortfarande stort, men visar ingen tendens till ytterligare stegring. Brännvinskonsumtionen torde hafva varit ungefär den samma som vid 50-talets slut.

Uppgifterna rörande fylleriförseelserna för åren fr. o. m. 1865 äro, som ofvan nämndt, icke jämförliga med de föregående årens. Emellertid är säkert, att den betydande minskningen under senare hälften af 1860-talet icke uteslutande är beroende på statistikens förändrade bokföringssätt, utan till god del är verklig, en följd af den på grund af dåliga tider i hög grad minskade dryckenskapen.

Förhållandet mellan brännvinskonsumtionen och fylleriförseelsernas antal har sedan 1865 gestaltat sig på följande sätt²⁾:

¹⁾ Bidrag till Sveriges off. stat. V: I s. XIII.

²⁾ Uppgifterna rörande brännvinskonsumtionen hafva för åren 1870—1902 hämtats från den officiella statistiken (*Bidrag till Sveriges officiella statistik*, V), för åren 1865—69 hafva de beräknats på samma sätt som i den officiella statistiken. Anmärkas må, att siffrorna fr. o. m. 1890 äro uträknade efter en noggrannare metod än de föregående åren.

År	Brännvins- konsumtion i liter pr inv.	Fylleri- förseelser på 1 mill. af den straffm. medel- folkm.	Brännvinskons. och fylleriförs., om 1865—69 års siffra sättes = 100	
			Brännvins- konsumtion	Fylleri- förseelser
1865—69	9,07	3362	100	100
1870—74	11,43	4354	126	130
1875—79	10,95	6836	121	203
1880—84	8,24	6466	91	192
1885—89	7,42	6566	82	195
1890—94	6,84	8152	75	242
1895—99	7,70	10689	85	318
1900—02	8,39	11986	93	357

Att en stigande brännvinskonsumtion nödvändigt måste medföra ett ökad antal fylleriförseelser, är självklart och synes också tydligt af tabellen. Den ökade brännvinsförbrukningen under 1870-talet samt under åren 1895—1902 har medfört ett betydligt ökad antal fylleriförseelser. Men ser man på utvecklingen i dess helhet, så visar sig, att, under det fylleriförseelserna sedan 1865—66 mellan tre- och fyradubblats, har brännvinskonsumtionen minskats. Den väldiga tillväxten af fylleriförseelsernas antal kan därför icke bero på ökad förtäring af brännvin utan måste hafva någon annan orsak. Närmast är man kanske benägen att gissa på en ökad konsumtion af andra rusdrycker, vin och öl. Emellertid är nog säkert, att de fall, då personer bötfällts för ett vin- eller ölrus, äro ganska få; ölet har nog mera användning som läskedryck än rusdryck, och vinet förbrukas ju till största delen af samhällsklasser, som endast i ringa grad bidraga till kriminalstatistikens siffror. Att sammanräkna vin- och ölkonsumtionen med brännvinsförbrukningen anser jag därför vara oriktigt. Äfven om man gör detta, visar sig för öfrigt rusdryckskonsumtionen hafva minskats. Förbrukningen af vin och maldrycker har ej stigit i så hög grad, att härigenom uppväges den samtidiga betydliga nedgången i brännvinskonsumtionen. Hela förbrukningen af alkohol — brännvin beräknadt till 50 %, vin till 10 % och öl till 4 % alkoholhalt — utgjorde nämligen i liter pr inv.: 1861—70 5,86, 1871—80 6,28, 1881—90 4,68 och 1891—1900 4,97 ¹⁾.

¹⁾ SUNDBÄRG, Statistiska öfversiktstabeller för olika länder, 1903: s. 375.

Trots de ofvan anförda siffrorna finnes emellertid en *möjlighet*, att brännvinsförbrukningen i verkligheten kan hafva ökats. Vid beräkningen af konsumtionen har nämligen den konsumerade kvantiteten jämnt fördelats pr invånare, utan hänsyn till, att ett stort antal människor icke alls konsumera rusdrycker. Så är förhållandet med barnen, med det säkerligen ojämförligt största antalet kvinnor samt äfven med ett ej ringa antal män. Om nu antalet af dylika icke-konsumerande ökats starkare än konsumenternas antal, så kan förbrukningen, beräknad pr hufvud af hela befolkningen, visa minskning, under det att den i verkligheten ökats, om man nämligen tar hänsyn ensamt till de effektiva konsumenterna. Huru härmed i verkligheten förhåller sig, är omöjligt att afgöra, då en uppdelning af befolkningen i brännvinskonsumenter och -icke-konsumenter naturligtvis är utförbar ¹⁾.

Härmed må nu vara huru som helst; säkert är, att den ofantliga ökningen af fylleriförseelserna i främsta rummet beror på den mer än en gång berörda olika folkmängdstillväxten på den egentliga landsbygden och i städerna och de stadsliknande samhällena. Om fylleriförseelserna gäller nämligen alldeles desamma som om «oljudsförseelserna», nämligen att de i regel ej kunna beifras annat än på platser med ordnad polisväsende, sålunda i städer o. likn.

Antalet för fylleriförseelser sakfällda utgjorde pr 100,000 af hela medelfolkmängden ²⁾:

	På landsbygden	I städerna	I hela riket
1880—84	43	2530	435
1885—89	49	2259	439
1890—94	64	2572	524
1895—99	87	3163	716
1900—02	115	3334	810

¹⁾ Att åter godtyckligt utesluta vissa åldersklasser eller t. o. m. hela kvinnkönet såsom icke förbrukande brännvin vore fullständigt obefogadt.

²⁾ Se ss. 275, 276.

Sättas siffrorna för åren 1880—84 = 100, utgöra de följande periodernas:

	På landsbygden	I städerna	I hela riket
1885—89	114	89	101
1890—94	149	102	120
1895—99	202	125	165
1900—02	267	132	186

Den starka ökningen på landsbygden är nog under åren 1885—94 att uteslutande tillskrifva de stadslignande samhällenas tillväxt; för åren 1895—1902 tillkommer säkerligen såsom en medverkande faktor äfven ökad dryckenskap (brännvinskonsumtionen utgjorde 1890—94 6,84 liter pr inv. af rikets hela folkmängd, 1900—02 8,89 liter). Hvad städerna beträffar, så är nog ökningen under åren 1895—1902 åtminstone till stor del att tillskrifva sistnämnda orsak. Däremot skulle brännvinsförbrukningen hafva minskats under åren 1890—94 (från 7,42 liter pr inv. 1885—89 till 6,48 liter 1890—94), under det fylleriförseelserna visa en ej ringa tillväxt. Huruvida denna beror på, att dryckenskapen i verkligheten ökats ¹⁾, eller är att tillskrifva ett större nit hos polismyndigheterna, får lämnas därhän; mig synes den sista förklaringsgrunden vara sannolikast, särskildt därför att »oljuförseelserna» samtidigt minskats i antal.

Att dryckenskapen ökats under senare hälften af 90-talet och under det innevarande århundradet är obestridligt, men lika säkert är nog också, att den — det ökade antalet fylleriförseelser till trots — nu är väsentligt mindre, än den var under 1870-talet.

* * *

Samtliga förbrytelser mot staten utgjorde i medeltal:

	Fylleri- förseelser	Öfriga förbryt.	Summa		Fylleri- förseelser	Öfriga förbryt.	Summa
1865—69	9180	4183	13363	1885—89	20749	10781	31530
1870—74	12160	5739	17899	1890—94	26174	12405	38579
1875—79	20346	8339	28685	1895—99	35820	14046	49866
1880—84	19994	9477	29471	1900—02	41930	15368	57298

¹⁾ Se hvad som s. 292 yttrats om beräkningen af brännvinsförbrukningen.

På 1 mill. af den straffm. medelfolkm. kommo:

År	Förbrytelser mot staten, utom fylleriförseelser						Fylleriförseelser	Summa	
	Religions- brott	Brott mot offentlig myndighet m. m.	Brott i ämbete eller tjänst	Fridsbrott	Äktenskaps- brott	Sedlighetsbrott			Summa
1865—69	81	309	93	799	16	234	1532	3362	4894
1870—74	60	405	160	1248	12	170	2055	4354	6409
1875—79	40	546	165	1726	10	315	2802	6836	9638
1880—84	46	532	156	1971	7	353	3065	6466	9531
1885—89	48	644	160	2248	4	307	3411	6566	9977
1890—94	65	788	197	2458	5	351	3864	8152	12016
1895—99	35	921	216	2604	8	408	4192	10689	14881
1900—02	36	1087	318	2558	6	388	4393	11986	16379

Fylleriförseelserna äro sålunda mellan två och tre gånger så talrika som alla öfriga förbrytelser mot staten tillsammans; de utgjorde 1865—69 68,7; 1900—02 73,2 % af samtliga. Frånräknas fylleriförseelserna, utgjorde i procent af de återstående förbrytelserna: religionsbrotten 1865—69 5,4, 1900—02 0,8, stats- och majestätsbrotten samt brotten mot offentlig myndighet resp. 20,1 och 24,8, brotten i ämbete eller tjänst 6,1 och 7,2, fridsbrotten 52,1 och 58,8, äktenskapsbrotten 1,0 och 0,1 samt sedlighetsbrotten 15,3 och 8,8.

För att underlätta bedömandet af, i hvad mån de olika förbrytelsegrupperna ökats eller minskats i antal, har jag omräknat siffrorna i ofvanstående tabell till procent af 1865—69 års siffror. Resultatet af denna beräkning är följande.

Brott mot staten, i procent af 1865 års siffror.

År	Förbrytelser mot staten, utom fylleriförseelser						Fylleriförseelser	Summa
	Religions- brott	Brott mot offentlig myndighet m. m.	Brott i ämbete eller tjänst	Fridsbrott	Äktenskaps- brott	Sedlighetsbrott		
1865—69	100	100	100	100	100	100	100	100
1870—74	74	131	172	156	75	73	134	130
1875—79	49	176	177	216	63	135	183	203
1880—84	57	172	168	247	44	151	200	192
1885—89	59	208	172	281	25	131	223	195
1890—94	80	255	212	308	31	150	252	242
1895—99	43	298	232	326	50	174	274	318
1900—02	44	352	342	320	38	166	287	357

Starkast hafva sålunda fylleriförseelserna ökats; därefter komma i ordning: brott mot offentlig myndighet m. m., brott i ämbete eller tjänst, fridsbrott och sedlighetsbrott. Religionsbrott och äktenskapsbrott hafva minskats. Synnerligen märkligt är förhållandet i fråga om brotten mot offentlig myndighet och fridsbrotten. Under åren t. o. m. 1880—84 tillväxte de förstnämnda med 72 %, de sistnämnda med 147 %; under de därpå följande åren stego däremot de förstnämnda med 104 %, de sistnämnda med endast 30 %. För brotten mot offentlig myndighet var sålunda ökningen under den senare perioden nära en och en half gång så stor som under den förra, för fridsbrotten däremot endast en femtedel så stor; de förstnämnda brotten ökades under den första perioden endast hälften så mycket som de sistnämnda, under den senare perioden däremot tre och en half gång så mycket. Måhända är det mer än en tillfällighet, att den starka tillväxten af brotten mot offentlig myndighet till tiden sammanfaller med de socialdemokratiska lärornas allmänna spridande bland vår arbetarebefolkning. Jag erinrar om, att brotten mot offentlig myndighet äro den enda af de här ifrågasvarande förbrytelsegrupperna — fylleriförseelserna undantagna —, som under tiden efter 1880—84 ökats i städerna.

Såsom förut påpekats, beror den starka ökningen af förbrytelserna mot staten väsentligen därpå, att folkmängden i städer och stadslignande samhällen ökats betydligt hastigare än på den egentliga landsbygden, hvilket på grund af de förstnämndas större förbrytelsefrekvens måste medföra en höjning af rikssiffran, utan att därför de särskilda siffrorna för städerna och landsbygden nödvändigt behöfva visa ökning. I fråga om den näst fylleriförseelserna talrikaste förbrytelsegruppen, fridsbrotten, har i det föregående visats, att den åtminstone under de sista tjugo åren minskats i städerna, men däremot ökats på landsbygden; förhållandet är likartadt beträffande förbrytelserna mot staten tillsammans, därest man frånser fylleriförseelserna.

Antalet för dylika brott sakfälda utgjorde på 100,000 af hela medelfolkmängden ¹⁾.

¹⁾ De, som sakfällts för brott mot krigslag, äro häri ej inbegripna. Se vidare ss. 275, 276.

	På landsbygden	I städerna		På landsbygden	I städerna
1880—84	48	1016	1895—99	88	969
1885—89	55	997	1900—02	100	925
1890—94	70	996			

Att dessa förbrytelser sålunda minskats i städerna, är ju alltid glädjande. Emellertid hafva de elakartade brotten mot offentlig myndighet icke minskats utan ökats, och dessutom är det ju en alldeles icke betydelslös sak, att siffran för hela riket visar en så ansevärd ökning och därmed dessa förbrytelser kommit att intaga en betänkligt framstående plats på »fängelsernas budget», för att tala med QUÉTELET. Vidare har landsbygdens siffra högst betydligt ökats, mer än fördubblats. Till en del beror ju denna ökning på uppkomsten af stadsliknande samhällen med stark folkmängdstillväxt, men denna faktor kan näppeligen vara tillräcklig att förklara hela ökningen. Man nödgas nog dessvärre antaga, att kriminalförhållandena på landsbygden i verkligheten försämrats, hvad beträffar brott mot staten.

En annan betänklig sak är, att de gröfre brotten ökats vida hastigare än de ringare brotten och förseelserna. De båda grupperna gröfre brott och öfriga förbrytelser utgjorde nämligen i medeltal ¹⁾:

	Gröfre brott	Öfriga förbrytelser		Gröfre brott	Öfriga förbrytelser
1880—84	136	8945	1895—99	350	13055
1885—89	156	10190	1900—02	404	13918
1890—94	220	11629			

På 1 mill. af den straffm. medelfolkm. kommo:

	Gröfre brott	Öfriga förbrytelser		Gröfre brott	Öfriga förbrytelser
1880—84	44	2893	1895—99	104	3896
1885—89	49	3224	1900—02	115	3979
1890—94	69	3622			

Ökningen från 1880—84 till 1900—02 utgör för ringare brott och förseelser 38 %, för gröfre brott däremot 163 %, sålunda mer

¹⁾ Fylleriförseelser samt brott mot krigslag uteslutna.

än fyra gånger så mycket ¹⁾). Och för de gröfre brotten gäller, att ökningen icke inskränker sig till landsbygden endast. På 1 mill. af hela medelfolkmängden kommo nämligen sakfällda för gröfre brott mot staten till följande antal ²⁾:

	På landsbygden	I städerna		På landsbygden	I städerna
1880—84	16	120	1895—99	39	136
1885—89	20	116	1900—02	48	208
1890—94	32	138			

Tillväxten utgör för landsbygden 200 %, för städerna 73 %.

Redan QUÉTELET påvisade det samband, som finnes mellan kriminaliteten och de ekonomiska konjunkturerna, i det att brotten mot staten och mot enskild person äro talrikast under goda tider, brotten mot egendom under dåliga. Det förstnämnda förhållandet får naturligtvis ej fattas så, att goda tider skulle i och för sig kunna medföra en ökning af antalet förbrytelser; men under goda tider ökas dryckenskapen och därigenom äfven de förbrytelser, som företrädesvis begås under rusets inflytande. Det nära samband, hvori brotten mot staten stå till brännvinskonsumtionen och denna till de ekonomiska konjunkturerna, synes tydligt af tabellen på följande sida, som för hvarje år fr. o. m. 1865 upptager antalet fylleriförseelser och öfriga brott mot staten pr 100,000 af den straffmyndiga medelfolkmängden, brännvinskonsumtionen i liter pr inv. af hela medelfolkmängden och, såsom mätare på de ekonomiska konjunkturerna, äktenskapsfrekvensen ³⁾ i ‰ af medelfolkmängden.

Parallellismen mellan de olika sifferkolumnerna i tabellen är tydlig, ehuru ej alldeles fullständig. Det sistnämnda beror säkerligen till en del på, att siffrorna rörande brännvinskonsumtionen icke angifva den verkliga förbrukningen, utan endast den kvantitet

¹⁾ På grund af ett yttrande i boken *Sveriges land och folk*, utg. af G. SUNDBÄRG: s. 140, not. ¹⁾ vill jag påpeka, att denna ökning icke i minsta mån beror på någon lagändring.

²⁾ Se s. 295, not ¹⁾.

³⁾ Jfr I. FLODSTRÖM, Om giftermålsfrekvensen såsom mätare på ekonomiska växlingar (i *Nordisk Tidskrift* 1895).

År	Åkten- skaps- frevens	Bränn- vinskön- sunnon	Fylleri- försesler	Öfriga brott mot staten	År	Åkten- skaps- frevens	Bränn- vinskön- sunnon	Fylleri- försesler	Öfriga brott mot staten
1865	7,07	11,3	402	154	1884	6,53	8,3	641	311
1866	6,72	10,3	378	159	1885	6,63	8,4	586	345
1867	6,09	8,2	312	151	1886	6,41	7,9	638	363
1868	5,46	7,5	291	146	1887	6,25	7,0	668	338
1869	5,64	8,2	300	157	1888	5,92	7,6	667	314
1870	6,01	10,3	316	161	1889	5,98	6,2	724	347
1871	6,47	10,5	373	184	1890	5,99	7,1	790	386
1872	6,97	10,9	422	198	1891	5,83	6,6	810	389
1873	7,31	11,8	483	223	1892	5,69	6,7	867	404
1874	7,27	13,5	576	259	1893	5,65	6,8	789	367
1875	7,05	12,4	647	279	1894	5,74	7,0	821	386
1876	7,08	12,5	721	288	1895	5,87	7,0	866	383
1877	6,83	10,7	746	277	1896	5,95	7,2	959	408
1878	6,47	10,5	673	274	1897	6,06	7,6	1091	415
1879	6,29	8,8	632	284	1898	6,14	8,1	1161	438
1880	6,32	8,3	629	276	1899	6,24	8,5	1258	451
1881	6,19	8,9	648	309	1900	6,15	8,7	1241	465
1882	6,33	8,1	666	315	1901	6,07	8,6	1197	441
1883	6,43	7,8	651	320	1902	5,95	7,8	1167	414

brännvin, som beräknats vara tillgänglig för försäljning. Dessutom inverkar måhända också, att uppgifterna rörande förbrytelseernas antal gälla de under resp. år afdömda målen, icke de verkliga begångna brotten.

II. Brott mot enskild person.

Till denna förbrytelsegrupp hänföres mord, dråp och annan misshandel, brott emot annans frihet utom våldtäktsbrott samt falsk angivelse och annan ärekränkning eller brott emot str.-l kap. 14, 15 (utom §§ 12—15) och 16.

1. Mord, dråp och annan misshandel.

Med mord förstår vår nuvarande strafflag sådant uppsåtligt dödande, som sker med *berådt mod*. Enligt 1734 års lag betraktades däremot såsom mord hvarje dråp, som skedde »*försåtligt och i löndom*». Tydligt är denna definition vidare än den förstnämnda. Strängt taget skulle man därför icke äga rätt att med hvarandra jämföra statistikens uppgifter rörande mord före och efter införandet af de nu gällande bestämmelserna eller, närmare bestämdt, utfärdandet af k. förordn. angående mord, dråp och annan misshandel den 29 jan. 1861. Emellertid har nog skillnaden mellan de båda bestämningarna af mordbegreppet i

praktiken ej varit större, än att siffrorna kunna anses vara tillnärmelsevis jämförliga.

Dråp kunde enligt 1734 års lag vara af tre slag: »viljadråp», »dråp, som sker af vållande», och »dråp, som timar mer af olycka än annans vållande». Till »viljadråp» hänfördes ej blott dråp med uppsåt att döda, utan äfven dråp, som sker genom uppsåtlig misshandel men utan afsikt att döda. Vår nuvarande strafflagstiftning betraktar däremot såsom egentligt dråp endast sådant dödande, som sker med uppsåt att döda eller följer af uppsåtlig misshandel; »dråp af vållande» (oaktsamhet) benämnes numera vanligen »vållande till annans död»; »dråp, som timar mer af olycka än vållande», är enligt k. förordn. 29 jan. 1861 § 10 icke längre straffbar gärning. Vid en jämförelse mellan uppgifterna rörande dråp före och efter 1861 måste därför dråpen af »olycka» uteslutas; endast på så sätt kan man erhålla jämförliga siffror.

I tabellen här nedan meddelas antalet fall af mord, dråp och vållande till annans död för så lång tid tillbaka, som fullständiga siffror kunna erhållas. Till »mord» hänföras äfven försök till dylikt brott, däremot naturligtvis icke barnamord, hvarom närmare längre fram; under »dråp» inbegripes såväl dråp med uppsåt att döda som dråp med uppsåt att endast misshandla (tillsammans = »viljadråp»). Siffrorna äro årsmedeltal.

	Mord	Dråp	Vållande till annans död	Summa		Mord	Dråp	Vållande till annans död	Summa
1841—44	10	31	46	87	1875—79	13	32	30	75
1845—49	10	37	46	93	1880—84	12	23	31	66
1850—54	11	37	34	82	1885—89	16	23	20	59
1855—59	34		32	66	1890—94	12	24	20	56
1860—64	28		32	60	1895—99	9	31	20	60
1865—69	15	23	32	70	1900—02	12	33	26	71
1870—74	17	33	32	82					

Rörande mord och »viljadråp» finnas uppgifter ända från 1830. Antalet dylika brott utgjorde tillsammans i medeltal: 1830—34 59, 1835—39 36, 1840—44 41. Med tillhjälp af befolkningsstatistiken kan man följa utvecklingen ännu längre till-

baka, ända till 1751. I denna meddelas nämligen uppgift öfver årliga antalet mördade och dräpta personer. Dessa uppgifter äro visserligen ej jämförliga med kriminalstatistikens här ofvan meddelade, då de förstnämnda, därest de vore fullständiga, hvilket säkerligen ej är fallet, skulle angifva hela antalet begångna mord och dråp, de sistnämnda däremot endast de, för hvilka personer fällts till ansvar. Dessutom ingå i befolkningsstatistikens siffror äfven dråpen »af olycka», hvilka däremot uteslutits i tabellen här ofvan. I alla fall kunna naturligtvis befolkningsstatistikens siffror upplysa om, i hvilken riktning utvecklingen gått, och detta kanske t. o. m. bättre, än hvad kriminalstatistikens skulle kunna. Årliga antalet mördade eller dräpta personer utgjorde enligt befolkningsstatistiken på 1 mill. invånare ¹⁾: 1751—75 8,00, 1776—1800 7,15 1801—20 9,15, 1821—40 12,78, 1841—50 17,00, 1851—60 10,76. Till och med decenniet 1841—50 visa sålunda dessa förbrytelser en betydande ökning, väl antagligen en följd af ökad dryckenskap. Under 1850-talet inträder så en afgjord minskning, hvarefter antalet — med smärre fluktuationer — hållit sig ungefär konstant, åtminstone enligt hvad kriminalstatistikens siffror utvisa. På 1 mill. af den straffmynd. medelfolkm. kommo nämligen mord och dråp till följande antal:

1841—44	19	1855—59	14	1870—74	18	1885—89	12	1895—99	12
1845—49	21	1860—64	11	1875—79	15	1890—94	11	1900—02	13
1850—54	20	1865—69	14	1880—84	11				

Man hör ofta påstås, att mord och dråp skulle under de allra sista åren hafva ökats i betänklig grad; ett sådant påstående har t. o. m. framställts i en officiell publikation ²⁾. Emellertid lämna siffrorna ej mycket stöd för denna mening. De växlingar, som de visa för de sista åren, äro så ringa, att de mycket väl kunna bero på rena tillfälligheter.

¹⁾ Enligt *Sveriges land och folk*, utg. af G. SUNDBÄRG: s. 140. Siffrorna för åren efter 1861 måste uteslutas, då de ej äro jämförliga med de föregående årens. (Jämför, hvad ofvan yttrats om förändringen af dråpbegreppet genom 1861 års lag).

²⁾ *Sveriges land och folk*: s. 140.

Antalet fall af »vållande till annans död» har såväl absolut som i förhållande till folkmängden undergått en betydlig minskning sedan 1840-talet.

Med barnamord förstår straffrätten det uppsåtliga dödandet af ett nyfödt, oäkta barn, då brottet begås af barnets moder. I statistiken sammanföres med barnamord och försök därtill en del andra liknande förbrytelser, nämligen fosters läggande å lön, fosterfördrifning och försök därtill samt utsättande af barn enligt str.-l. kap. 14 § 23, men däremot icke enligt §§ 30—32.

Antalet fall af barnamord, fosterfördrifning o. d. utgjorde i medeltal:

1841—44	40	1860—64	69	1875—79	68	1890—94	61
1845—49	51	1865—69	63	1880—84	66	1895—99	61
1850—54	56	1870—74	73	1885—89	64	1900—02	55
1855—59	63						

Antalet skulle sålunda hafva nära fördubblats under tiden från 1841—44 till 1870—74, men sedermera åter minskats, ehuru ej så mycket, att icke åren 1900—02 visa ökning, om de jämföras med åren 1841—44. Om man emellertid, såsom sig bör, sätter antalet förbrytelser i förhållande till antalet lefvande födda oäkta barn¹⁾, blir resultatet delvis ett annat.

På 10,000 lefvande födda oäkta barn utgjorde antalet barnamord m. fl. förbrytelser:

1841—44	48	1860—64	57	1875—79	50	1890—94	45
1845—49	56	1865—69	51	1880—84	48	1895—99	41
1850—54	64	1870—74	53	1885—89	45	1900—02	34
1855—59	58						

Sedan början af 1860-talet har siffran sålunda nästan oafbrutet minskats och är nu väsentligt lägre än på 1840-talet. Förhållandet sammanhänger säkerligen med den samtida ökningen af de oäkta födda barnens antal: från 8,887 i medeltal för 1841—50 till 16,072 1900—02 eller från 8,64 % af alla lefvande födda barn 1841—50 till 11,58 % 1900—01. I och med att de oäkta födel-

¹⁾ Jämförelse bör helst ej ske med antalet barnaföderskor, då här är fråga om brotten, ej de brottsliga personerna och mord på tvillingar betraktas såsom två barnamord.

serna blifvit allt vanligare, betraktas de af den allmänna meningen mindre strängt, och därmed har också frestelsen för mödrarna att genom barnamord dölja sin skam blifvit mindre.

Öfriga brott mot str.-l. kap. 14 äro: misshandel, resande af lifsfarligt vapen, vållande till kroppsskada, missbruk af gifter, utsättande af hjälplös person samt envig. Antalet dylika förbrytelser utgjorde i medeltal:

1841—44	4206	1860—64	3361	1875—79	3104	1890—94	3346
1845—49	4130	1865—69	2349	1880—84	3060	1895—99	3836
1850—54	4249	1870—74	2651	1885—89	3354	1900—02	3879
1855—59	3800						

På 1 mill. af den straffmynd. medelfolkm. kommo:

1841—44	1968	1860—64	1286	1875—79	1043	1890—94	1042
1845—49	1835	1865—69	860	1880—84	990	1895—99	1145
1850—54	1798	1870—74	949	1885—89	1061	1900—02	1109
1855—59	1538						

Siffran för 1900—02 är sålunda ej fullt två tredjedelar så stor som för åren 1841—44. Den var dock ännu lägre 1865—94, de allra sista åren visa nämligen en ej obetydlig ökning.

Samtliga förbrytelser mot str.-l. kap. 14 utgjorde i medeltal:

1841—44	4333	1860—64	3490	1875—79	3247	1890—94	3463
1845—49	4274	1865—69	2482	1880—84	3192	1895—99	3957
1850—54	4387	1870—74	2806	1885—89	3477	1900—02	4005
1855—59	3929						

och på 1 mill. af den straffmynd. medelfolkm.:

1841—44	2028	1860—64	1335	1875—79	1091	1890—94	1079
1845—49	1898	1865—69	909	1880—84	1032	1895—99	1181
1850—54	1856	1870—74	1005	1885—89	1100	1900—02	1145
1855—59	1590						

Siffrorna visa sålunda minskning under åren 1841—69, därefter obetydliga växlingar till midten af 1890-talet, då de rätt ansenligt ökades för att åter minskas under åren 1900—02, så-

lunda samma förändringar, som gruppen »öfriga förbrytelser mot str.-l. kap. 14» undergått; genom sin stora talrikhet behärskar nämligen denna fullständigt talen. I det hela hafva förbrytelsena mot kap. 14 minskats med 44 % sedan 1841—44, om hänsyn tages till den samtida folkökningen.

Emellertid ställer sig förhållandet här, liksom i fråga om brotten mot staten, väsentligt olika på landsbygden och i städerna samt beträffande gröfre brott och öfriga förbrytelser.

På 1 mill. af hela medelfolkim. kommo sakfälda för brott mot kap. 14 till följande antal: ¹⁾.

År	För gröfre brott		För öfriga förbrytelser		Summa	
	På landsbygden	I städerna	På landsbygden	I städerna	På landsbygden	I städerna
1880—84	58	122	245	2853	303	2975
1885—89	61	132	251	2682	312	2814
1890—94	67	119	291	2178	358	2297
1895—99	92	121	340	2126	432	2247
1900—02	92	133	324	1972	416	2105

Sedan 1880-talets början hafva på landsbygden de gröfre brotten ökats med 59 %, öfriga förbrytelser med 32 % och samtliga förbrytelser med 37 %. I städerna hafva de gröfre brotten ökats med 9 %, öfriga förbrytelser däremot minskats med 31 % och samtliga förbrytelser minskats med 29 %. Tillväxten på landsbygden är alltså vida mindre, minskningen i städerna vida större än i fråga om brotten mot staten; likaså hafva de gröfre brotten mot kap. 14 ökats långt mindre än de gröfre brotten mot staten. Sålunda hafva förbrytelsena mot kap. 14 att uppvisa betydligt gynnsammare siffror än förbrytelsena mot staten.

Liksom brotten mot staten så äro äfven de våldsamma angreppen mot person i allmänhet talrikare under ekonomiskt gynnsamma tider än under ogynnsamma, naturligtvis beroende på, att dryckenskapen är störst under de förstnämnda. Det nära sambandet mellan dessa förbrytelser och dryckenskapen framgår af följande tabell, som upptager antalet brott mot str.-l. kap. 14 på 1 mill.

¹⁾ Se ss. 275, 276.

af den straffmynd. medelfolkm. samt brännvinskonsumtionen i liter pr inv. af hela medelfolkm.

År	Brott mot kap. 14	Brännvinskonsumtion	År	Brott mot kap. 14	Brännvinskonsumtion	År	Brott mot kap. 14	Brännvinskonsumtion
1865	1043	11,3	1878	1102	10,5	1891	1083	6,6
1866	1067	10,3	1879	1029	8,8	1892	1053	6,7
1867	807	8,2	1880	976	8,3	1893	1031	6,8
1868	804	7,5	1881	1063	8,9	1894	1120	7,0
1869	826	8,2	1882	1072	8,1	1895	1158	7,0
1870	932	10,3	1883	1010	7,8	1896	1180	7,2
1871	957	10,5	1884	1040	8,3	1897	1191	7,6
1872	983	10,9	1885	1131	8,4	1898	1197	8,1
1873	1042	11,8	1886	1112	7,9	1899	1177	8,5
1874	1103	13,5	1887	1037	7,0	1900	1178	8,7
1875	1108	12,4	1888	1160	7,6	1901	1165	8,6
1876	1150	12,5	1889	1063	6,2	1902	1100	7,8
1877	1069	10,7	1890	1104	7,1			

2. Brott mot annans frihet.

De vanligaste hithörande förbrytelserna äro olaga häktning (str.-l. kap. 15 §§ 9, 10), pinande till bekännelse (§ 11), annan persons tvingande genom våld eller hot att något göra, tåla eller underlåta (§ 22) samt hot med misshandel eller annan brottslig gärning (§ 23). Antalet af ifrågavarande förbrytelser är tämligen ringa, det utgjorde nämligen i medeltal:

1865—69	12	1875—79	25	1885—89	28	1895—99	34
1870—74	21	1880—84	25	1890—94	31	1900—02	45

Särskildt starkt hafva dessa förbrytelser ökats fr. o. m. 1898, sannolikt till följd af den 1897 promulgerade nya lydelsen af str.-l. kap. 15 § 24. Antalet utgjorde nämligen 1895 29, 1896 29, 1897 32, men 1898 44, 1899 37, 1900 40, 1901 45 och 1902 49.

3. Falsk angivelse och annan ärekränkning.

Dessa förbrytelser kunna fördelas i tvenne grupper: falsk angivelse för brott och ärekränkning i inskränkt mening (str.-l. kap.

16 §§ 1—8) samt smädelse och missfirmelse (§§ 9—11). Antalet förbrytelser utgjorde i medeltal:

	Falsk angif- velse och äre- kränkning	Smädelse och missfirmelse	Summa		Falsk angif- velse och äre- kränkning	Smädelse och missfirmelse	Summa
1841—44			1132	1875—79	268	774	1042
1845—49			928	1880—84	276	643	919
1850—54			879	1885—89	258	472	730
1855—59	147 ¹⁾	539 ¹⁾	706	1890—94	290	428	718
1860—64	135	646	781	1895—99	245	362	607
1865—69	254	725	979	1900—02	218	315	533
1870—74	281	666	947				

På 1 mill. af den straffmynd. medelfolkm. kommo:

	Falsk angif- velse och äre- kränkning	Smädelse och missfirmelse	Summa		Falsk angif- velse och äre- kränkning	Smädelse och missfirmelse	Summa
1841—44			530	1875—79	90	260	350
1845—49			412	1880—84	89	208	297
1850—54			372	1885—89	82	149	231
1855—59	60 ¹⁾	218 ¹⁾	286	1890—94	90	133	223
1860—64	52	247	299	1895—99	73	108	181
1865—69	93	266	359	1900—02	62	90	152
1870—74	101	238	339				

Betraktar man de relativa siffrorna här ofvan, finner man, att förbrytelserna högst ansenligt minskats under 1840- och 50-talen, därpå ökats under 1860- och 70-talen för att sedan ånyo minskas i en nästan häpnadsväckande grad. Jämförelsevis långsamt hafva de egentliga ärekränkingsförbrytelserna gått tillbaka, men så mycket större är minskningen beträffande smädelse- och missfirmelseförbrytelserna, som nu äro knappt mer än en tredjedel så många som vid slutet af 80-talet. Hvarpå dessa märkliga växlingar i antal bero, är svårt att fullständigt utreda. Förutom

¹⁾ 1857—59.

de faktorer, som eljest inverka på förbrytelsefrekvensen, har man att här taga hänsyn till en, som vid öfriga förbrytelser spelar en mera underordnad roll, men som vid ärekränkingsbrotten sannolikt är den viktigaste af alla, jag menar den större eller mindre benägenheten hos allmänheten att söka domstolarne i dylika mål. Frånsest falsk angivelse för brott få nämligen ärekränkingsbrott endast åtalas af målsägande.

Hvad nu först angår den ansevärd ökningen af ärekränkingsbrotten under 1860- och 70-talen, så kan orsaken härtill ej med säkerhet uppgifvas. Att de ekonomiska konjunkturerna icke härvid äga någon betydelse, är i hvarje fall visst; de bedröfliga åren i slutet på 60-talet visa ju ungefär samma siffror som de glänsande på 70-talet. Närmast ligger till hands att antaga, det ökningen sammanhänger med den nya strafflagens utfärdande; den sammanfaller nämligen till tiden härmed. Också har genom nya strafflagen genomförts en lagändring, som nog kan tänkas hafva medfört en stegring af de åtalade ärekränkingsbrottens antal. Enligt missgärningsbalken (kap. 60 § 6) straffades nämligen smädelse i regel med endast 1—1½ dalers böter (1⅓—2 kr.). Tydligt kunde under sådana omständigheter benägenheten att anställa åtal ej vara stor. I strafflagen däremot bestraffas dylikt brott med böter eller fängelse. Emellertid talar emot denna förklaring, att fallen af smädelse och missfirmelse, som borde varit de, som påverkades af lagändringen, endast obetydligt ökats, under det förbrytelserna »falskt åtal och ärekränkning», beträffande hvilka ingen straffskärpning ägt rum, visa en mycket stark ökning.

Lättare att förklara är minskningen under 30-, 50-, 80- och 90-talen. Otvifvelaktigt är den att tillskrifva en minskad benägenhet hos de förfördelade att vända sig till domstolarne för att få upprättelse. Såsom Prof. FAHLBECK visat i en undersökning af de civila målen ¹⁾, har processlystnaden öfverhufvud betydligt minskats under det sista halfva seklet, till stor del en följd af »brännvinsadvokaternas» försvinnande och ersättande af juridiskt skolade sakkörare, som hellre afstyra rättegångar än uppegga därtill. Säkerligen hafva ärekränkingsprocesserna varit ett synnerligen gifvande arbetsfält för herrar brännvinsadvokater, en modern

¹⁾ I *Statsvet. Tidskr.* 1901: ss. 261 ff.

advokat torde däremot ej gärna åtaga sig dylika mål. Den allmänna meningen betraktar ju ofta ett ärekränkingsmål såsom minst lika nedsättande för käre- som för svarandeparten, utgången må blifva hvilken som helst. Hellre än att vädja till domstol söker därför i våra dagar en genom smädelse förfördelad person upprättelse på annat sätt.

Är denna förklaring af minskningen riktig, så bör den rimligtvis vara väsentligt större i städerna än på landsbygden, där ännu mångenstädes brännvinsadvokater grassera. Därjämte bör minskningen vara störst i fråga om de obetydligare målen, smädelse och missfirmelse; vid svårare fall af ärekränkning har ju den kränkte ofta ingen annan utväg än att söka upprättelse på laglig väg. Att så i verkligheten är förhållandet, framgår af siffrorna här nedan.

På 1 mill. af hela medelfolkmängden kommo sakfällda till följande antal: ¹⁾

År	För falsk angivelse och ärekränkning		För smädelse och missfirmelse		Summa	
	På landsbygden	I städerna	På landsbygden	I städerna	På landsbygden	I städerna
1880—84	205	86	265	384	470	470
1885—89	193	67	224	245	417	312
1890—94	201	89	234	189	435	278
1895—99	180	66	209	150	389	216
1900—02	152	62	186	125	338	187

Minskningen utgör vid de egentliga ärekränkingsbrotten: på landsbygden 26 %, i städerna 28 %; vid smädelsebrotten: på landsbygden 30 %, i städerna 67 %; öfverhufvud: på landsbygden 28 %, i städerna 60 %.

* * *

Samtliga förbrytelser mot enskild person utgjorde i medeltal:

1865—69	3473	1875—79	4314	1885—89	4235	1895—99	4598
1870—74	3774	1880—84	4136	1890—94	4212	1900—02	4583

¹⁾ Se ss. 275, 276.

På 1 mill. af den straffmyndiga medelfolkm. kommo:

1865—69	1272	1875—79	1449	1885—89	1340	1895—99	1372
1870—74	1351	1880—84	1337	1890—94	1312	1900—02	1310

Antalet har sålunda i stort sedt ej nämnvärdt förändrats; ökningen af de våldsamma angreppen mot person har uppvägs genom minskningen af ärekränkingsbrotten.

På landsbygden och i städerna, tagna hvar för sig, ställde sig förhållandet på följande sätt:

För brott mot enskild person sakfällda på 1 mill. af hela medelfolkm.:

	På landsbygden	I städerna		På landsbygden	I städerna
1880—84	778	3456	1895—99	828	2472
1885—89	735	3136	1900—02	762	2306
1890—94	800	2584			

På landsbygden har sålunda antalet undergått endast obetydliga växlingar, i städerna har det däremot högst betydligt minskats.

(Fortsättning följer i nästa årgångs första häfte).

Också ett förslag till universitetsreform.

Af

Rektor C. Sprinchorn.

I den sedan tiotal af år pågående diskussionen om en reformering af våra universitet hafva, såsom oss synes, tvenne fordringar gjort sig mer eller mindre hörda: den ena gående ut på en reform af de grundsatser och förhållanden, som hittills varit normerande för dessa anstalters administration, förseende med ledare- och lärarekrafter samt af innehållet af deras vetenskapliga verksamhet, och en annan, som kraftigast och hörbarast gjort sig gällande, rörande de studerandes andel i denna vetenskapliga verksamhet, d. v. s. innehållet och formen för de examina, genom hvilkas afläggande de unga berättigas till tjänster och ämbeten och därmed framkomst i världen. Det är åt detta sistnämnda kraf på universitetsreform, vi vilja ägna efterföljande rader. Icke som skulle vi därmed inlåta oss på frågan om ämnen och kurser för den ena eller andra examen — en diskussion häraf har sin plats på annat håll — utan på en annan sida af saken, en sida, som innebär en god del ekonomi, ja, t. o. m. nationalekonomi och därför torde vara berättigad till en diskussion i denna tidskrifts spalter.

Vi nämnde, att målsmännen för denna del af universitetsreformen gjort sig mest och kraftigast hörda. Det har så skett, därför att de hafva varit de talrikaste och haft de bästa bundsförvanterna, nämligen den studerande ungdomen, dess målsmän och vänner; och allas förenade röster ha samlats till

ett enstämmigt tal om för lång studietid och för svåra examensfordringar. Och så ha vederbörande genom den ena förordningen efter den andra borttagit än det ena, än det andra ämnet från dessa examina, gjort det ena medgifvandet efter det andra och nu på sistone genom borttagande eller förenklande af de förr så nödiga ansedda preliminärexamina sökt tillmöteskomma ropen och åstadkomma en universitetsreform, som synes blifva både grundlig och betydelsefull. Huruvida den skall tysta ropen, är ej godt att veta; då dessa rader skrivas, petitioneras om nya medgifvanden, och då väl aldrig några förordningar kunna bestämma *beskaffheten*, om ock *kvantiteten* af de ömtåliga examensfordringarna, synes fältet alltid skola vara öppet, såsom det ju ock förut varit, för nya klagomål och nya önskingar och så in infinitum. Man kan därför redan för den skull undra, huruvida dels det verkligen förhållit sig så, att »fordringarna» varit så stora och studietiden på den grund så lång, dels ett idkeligt afknappande på ämnen och kurser kan vara det rätta eller enda botemedlet. I alla händelser är otvifvelaktigt, att denna metod innebär betänkliga olägenheter, som kunna samlas i begreppet en sänkt kulturnivå hos våra lärare, präster, jurister m. fl., hvilken skall betydligt försvaga deras uppgift som kulturens härare och föregångsmän i en tid, då andra kulturhårdar än universitetet göra allt att lyfta sin verksamhet och sina lärjungar allt högre. Det skall dessutom kunna betecknas som en ren nationalförlust, som vi ej hafva råd till.

Vi vilja därför gå talet om den långa studietiden och därmed om för stora fordringar en smula på lifvet och till en början fråga, om det talet är sant, och hvar man har beviset därför. Man har det officiella beviset därpå, skall det svaras, i verkställda statistiska undersökningar, vid hvilka man med tillhjälp af kataloger, examensprotokoll, matriklar o. d. kunnat finna, att hvar och en af de examinerade tillbragt så och så många terminer vid universitetet; två terminer har man kanske därtill kallat ett år och så fått ett medeltal, som betecknats med en ganska afsevärd siffra, som förskräckt allrämest föräldrar och anhöriga, som tänka på de dryga kostnaderna, därefter vederbörande lagstiftare och kanske till sist äfven vederbörande studiosi, som hvar i sin stad hjälpt till att framkalla de höga siffrorna.

Men det finnes åtskilliga, som visserligen icke förskräckas, men dock häpna öfver dessa siffror — det är de, som veta med sig, att de fullgjort sina prestanda och aflagt sina examina på betydligt kortare tid utan känsla af några öfverdrifna fordringar liksom ock utan känsla af för stor lärdom. De mena, att de anförda siffrorna, riktiga kanske i sig själfva, icke hafva tillkommit med hänsyn till verkliga, bestående förhållanden. Vi äro bland dessa tviflare och mena till en början, att ofvan antydda sätt för beräkning af den i verkligheten åtgångna tiden är oriktigt.

Det duger nämligen icke att utan vidare beräkna antalet terminer öfver en bank och därpå taga ett medeltal i en sak, där spelet bakom kulisserna, så att säga, är det mest afgörande. Och hvad visar då detta? Jo, större och mindre begåfning, större och mindre flit och olika användning af tiden, bättre och sämre ekonomi, som är i så hög grad afgörande, högre och lägre betyg m. m., och det behöfver ju knappt mer än antydast, att framförallt de sämre af dessa förhållanden, dumhet, lättja o. s. v., i hög grad förrycka begreppet normaltiden för en akademisk examen.

Enligt vår mening finnes normaltiden på ett enklare och riktigare sätt, ty det är den tid, som användts af dem, som aflagt sin examen på den kortaste tiden med medelgoda betyg. De synas nämligen erbjuda just de normala förhållanden, som böra krävas af alla studerande: god begåfning, god flit, förständig användning af tiden, ordnad ekonomi och medelgoda betyg. De obegåfvade, de lata, de oordentlige skola ju alla tider finnas och må ju finnas äfven bland universitetsungdomen, men deras egenskaper i nämnda riktning skola ej få inverka på uppgörandet af den statistik här är i fråga och influera på de åtgärder, som skola vidtagas. Ty vi kunna väl ej afstå, i princip åtminstone, från fordran på ofvannämnda normala förhållanden för dem, som ägna sig åt studier vid universitetet, lika litet som vi i andra livets förhållanden göra det. Vi tänka oss ej möjligheten af att den halte skall kunna bli militär, den omusikaliske bli klockare o. s. v., utan vi fordra väl naturlig fallenhet och begåfning och i många fall ekonomiska resurser för en mängd olika yrken och företag, som därför utan ej kunna ens sättas i fråga. Så må det principiellt sedt också vara med företaget att studera, och därefter måste också

staten träffa sina anordningar. Men det finnes en annan oegentlighet i denna beräkning eller rättare sagdt i uttryckssättet för den samma och i den allmänna uppfattningen af detta uttryck; den beror så att säga af språkets makt öfver tanken. Det heter »så och så många terminer» eller »så och så många år». Men huru mycket är då en termin, huru mycket ett år i detta sammanhang, och hvad blir det i verkligheten? Med examenstiden inberäknad börjar en hösttermin den 1 sept. och slutar den 15 dec., således = $3\frac{1}{2}$ månad, en vårtermin den 15 jan.—1 juni = $4\frac{1}{2}$ månad: summa 8 månader. Frånräknas examenstiden, två veckor vid början och slutet af hvarje termin, under hvilka föreläsningar visserligen kunna hållas, men i allmänhet väl äro inställda, så blir den egentliga terminen för de studerande inskränkt till: höstterminen $2\frac{1}{2}$ och vårterminen $3\frac{1}{2}$, d. v. s. båda terminerna sammanlagda lika med 6 månader.

Hvarje uppgift angående eventuell tid för den eller den examen måste således betydligt justeras, vare sig den uppgifves i år eller terminer, och skall uttryckt i månader eller år i vanlig mening befinnas alldeles icke afskräckande. Men ej nog härmed. Mellan dessa terminer, tillsammans utgörande sex månader, ligga ju tidsafdelningar, utgörande tillsammans jämnt lika lång tid — ferierna. Hvar blifva de af vid beräkning af studietidens längd? De räknas icke med och kunna officiellt åtminstone icke medräknas, enär universitetet i sin helhet då hvilar och intet gör för de studerande och deras studier. När ferierna inträdt, stängas föreläsnings-, laborations- och dissektions-salarne, och då lösas tillika alla de band, som hålla ungdomarne tillsammans i kurser, läslag m. m., ja, äfven lärdomsstadens många för studier och de studerande lämpade anordningar med afseende på härbärgerande, bespisande o. s. v. påverkas, så att äfven de unga, som där skulle vilja kvarstanna under ferierna, med afseende härfpå möta åtskilliga svårigheter.

Och så öfverge de alla staden och med dem studierna för sina hem eller andra tillflyktsorter. Det är i jule- och sommartid detta sker, och nöjen och förströelser och sol och sommarkvarnar, ja, kanske ofta äfven hemförhållandena, goda i och för sig, men hindrande från ostördt arbete, göra sitt till att draga de

unga från den för dem då viktigaste uppgiften att studera. Och så går en dyrbar tid förlorad; och ej nog därmed: glömskans häger är genast framme och rufvar snart öfver den unges hufvud och vållar ny tidsförlust med återtagande af det förgätna. Hvad mera är. De till en vana blifna stora pauserna i arbetet leda till ett underskattande af tidens och arbetets värde, till vanor och fordringar för lifvet, som i stort sedt äro ett nationellt lyte och en nationell förlust. Ja, det är i själfva verket formligen förnuftsstridigt, att en stor ungdomsskara i vårt land, lärjungar vid statens undervisningsanstalter, dömas att i åldern 18—28 år nöta bort en mycket stor del af hvarje år nästan utan möjlighet till ett ordnad arbete och därmed vunnen tidigare utkomst i lifvet, och den slutsats, vi på grund däraf draga med afseende på vårt ändamål med dessa rader, är, att en studietid, uppgifven för en eller annan examen till 10, 8, 6 eller 4 år i själfva verket borde utan vidare kunna reduceras till 7, 6, 4 eller 2 år eller ännu mindre — dessa senare siffror tydligen icke heller innebärande något orimligt långt tidsmått utan ett, som väl någorlunda motsvarar de nödiga fordringarna till resp. lifsuppgifter.

Frågan om ferierna är således i själfva verket den viktigaste, ja, hvarför ej — den ömma punkten, när det gäller såväl orsakerna som botemedlet till de missförhållanden, som kallas våra långa och svåra studier.

Därför bort med de lagstadgade så godt som nödtvungna ferierna och inrättom universitetens och eventuellt andra dylika anstalters verksamhet så, att denna kan fortgå året om, att dess anordningar ¹⁾ liksom kuggar och hjul i ett maskineri så gripa in i hvarandra hvad de ungas intressen angår, att dessa blott med svårighet kunna släppa sitt tag, att alla de, som vilja, må kunna i ett sammanhang af tid stanna kvar vid lärdomsjärden och där smida, medan järnet är varmt, och tills det verktyg blifvit färdigt, som sedan skall tjäna dem till fortkomst och försörjning. — — —

Och så kunde vi sluta här, men en och annan invändning torde resa sig mot det ofvan förda resonemanget, och en och annan fråga torde framkastas, som kan tariffva ännu några ord.

¹⁾ Till dessa räkna vi äfven examina, som borde nästan när som helst afläggas.

Till en början torde den invändningen ligga nära till hands särskildt från visst intresserad håll, att ferierna icke äro för studierna så bortkastade, som ofvan antagits, utan att många studerande använda dem kanske till och med bättre än de egentliga terminerna till studier. Vi svara, att, äfven om så är fallet med många, så måste det dock betecknas som ett undantagsförhållande, och att den därigenom uppkomna vinsten för studierna knappast kan mer än uppväga den tvungna eller själföfvållade förlust, som åtskilliga förhållanden under terminerna framkalla, såsom högtidligheter, fester, nöjen och sociala förpliktelser, som höra till ett äfven välordnad studentlif.

En annan viktigare invändning är den, att universiteten icke äro till ensamt såsom undervisnings- och examensanstalter för de studerande. De hafva dessutom en stor uppgift, att genom sina lärare odla och underhålla vetenskaperna för dessas egen skull, och att dessa lärares förhållanden och verksamhet måste så ordnas, att de hafva ferier och därigenom tid till såväl nödig hvila som själfständig, vetenskaplig verksamhet och forskning, hvadan således borttagandet af ferierna af denna anledning är omöjligt, hvarförutom dessa lärare förmodligen hafva mottagit sina anställningar och löner under förutsättningen af att hafva en viss del af året ledig. Förvisso! Vi äro beredda på denna invändning och hafva till hands ett förslag till universitetsreform, så beskaffadt, att dess genomförande i intet afseende skulle försämra dessa förhållanden utan tvärtom. Det är också helt enkelt:

1:o att året, hvad universitetet angår, delas i flera, exempelvis fyra terminer à tre månader: jan.-mars, april-juni, juli-sept., okt.-dec.;

2:o att hvarje ämne är försedt med en ordinarie lärare = professor och en e. o. lärare = docent;

3:o att deras verksamhet ordnas så, att professorn sköter sin tjänst under sex månader, är därpå ledig under tre månader, återtager sin tjänst under nästa sex månader, har ferier de tre följande o. s. v., samt att under professors ledighet hans tjänst skötes af docenten ¹⁾.

²⁾ Man kan ock tänka sig en uppdelning af året i 3 terminer à 4 månader och alternering mellan 4 månaders tjänst och 4 månaders ferie.

Låtom oss betrakta några af de förhållanden, som härigenom skulle inträda.

Hvad de studerande angår, hvilkas intressen det närmast är fråga om, hafva vi redan antydtt den allmänna betydelsen af denna ordning: möjligheten till ett fortgående arbete året om och snar vinst och fördel af detsamma. De enskilda bland dem, som nödvändigt vilja hafva sina ferier och ej brådska med sina studier, kunna ju taga sig ledighet, när de behaga. De, som af andra orsaker, t. ex. hälsoskäl, ekonomiska förhållanden o. d., *behöfva* ferier eller nödgas taga sig sådana, kunna då inrätta sig efter förhållandena, vara borta från universitetet under en tid, då deras närvaro för något visst arbete ej är nödvändig där, föreläsningarna kanske ej lämpade för deras ståndpunkt, öfningarna undangjorda o. s. v., då det rent af kan vara nyttigt att i hemmet eller annanstädes samla sig till repetition eller för tentamen o. s. v. Den enes ferier kunna då falla på vintern, den andres på våren eller hösten, den enes blifva ett par veckor, den andres ett par månader, då antagligen samtliges hemförhållanden tillika äro säkrare lämpade för ro och arbete än under de nu obligatoriska jul- och sommarferierna. Vi kunna knappt se, att några viktiga invändningar skola kunna göras mot det principiella i detta resonemang. Snarare skall man kunna invända, att vanans makt är så inrotad och så stor och de nu rådande förhållandena så mäktiga, att ungdomen skulle formligen strejka under de nuvaraude feriernas tider och universitetsverksamheten därigenom nära nog afstanna. Vi tro dock, att denna farhåga är öfverflödig och i alla händelser snart skall bli det. Kampen för tillvaron, för att begagna detta slitna uttryck, och täflingen om brödstyckena är numera så stor och påtaglig, att den inses af alla, äfven af de unga. Vederbörande lärare skulle ock lätteligen kunna så inrätta sina kurser och öfningar, att de studerande genom obefogad frånvaro och själftagen ledighet skulle äfventyra för mycket genom att blifva efter, vålla sig svårigheter och kostnader; ja, detta senare skulle hos dem, som få dem vidkännas, föräldrar och målsmän, snart förorsaka en vändning till det bättre af gamla inrotade föreställningar om tidens nödvändiga uppdelning i terminer och ferier inom de studerandes värld.

Men äfven för lärareverksamheten, för vetenskapen och forskningen — och det är kanske, hvad som mest behöfver påpekas, — skulle den föreslagna anordningen blifva till gagn och till eggelse. Genom den närmare sammanknytningen af de s. k. terminerna och för den oafbrutna gången af de studerandes arbete skulle till en början en större och mera genomförd planmässighet i föreläsningar och öfningar blifva nödig, än hvad nu kanske är fallet, hvarvid vi äfven tänka på ett nogare regleradt sammanhang mellan professorns och hans docents alternerande verksamhet, då de studerandes gagn och fördelar ej i något afseende finge åsidosättas eller förringas.

En särskild fördel skulle för den ordinarie läraren låta sig framkallas, hvilken skulle i hög grad, tro vi, främja hans vetenskapliga verksamhet och forskningar. Där han det ville, skulle han nämligen ha rätt att (enligt ofvan föreslagna terminsindelning) genom tre terminers, d. v. s. nio månaders, tjänstgöring i sträck förskaffa sig en lika mycket förökad ledighet därefter (d. v. s. sex månader), hvilken kunde vara i hög grad nyttig för längre studieresor, långvariga egna undersökningar och forskningar.

En sådan uppdelning af arbete och ledighet vore för öfrigt önskvärd äfven på den grund, att därigenom skulle afvärjas den olägenheten, att alla professorer på en gång och detta naturligtvis under sommarterminen voro lediga, så att denna termin skulle komma att bli så att säga mindre vederhäftig, ifall till äfventyrs endast docenterna då tjänstgjorde. I sammanhang härmed torde ock böra erinras därom, att man naturligtvis i de akademiska kretsarna finge afstå från tanken, att endast sommarterminen duger till ferier. Från familjesynpunkt sedt må det ju så vara, ehuru äfven en vårtermin (d. v. s. april-juni) eller en hösttermin (juli-september) för att ej tala om en uppfriskande vinterledighet tillbragt i södern kunde äfven till omväxling vara bra att äga. Men från vetenskapsidkarnes sida sedt skulle det vara högst fördelaktigt att med den föreslagna anordningen kunna vistas t. ex vid utländska läroanstalter under de tider, då där arbetas med full kraft och temperaturförhållandena icke, såsom nu under sommarvistelse i södern kan vara fallet, lägga hinder i vägen vare sig för arbetets gång eller den svenske lärdes förmåga att

begagna sig däraf eller följa med detsamma. De olika institutionerna, som då äro i full verksamhet, deras ledare och lärare, skulle då vara de besökande till gagn på ett helt annat sätt, än som nu kan ske, då gemenligen blott våra sommarferier kunna användas, under hvilka arbetet därute åtminstone under det mesta af tiden helt eller delvis hvilat på grund af examina, hetta m. m. eller de lärdes frånvaro på resor. Till vetenskapens och forskningens fromma skulle det ock lända, att den unge man, som vi tänka oss skola regelbundet förordnas att under professors ledighet sköta hans tjänst, lika regelbundet beredde sig till detta värf, genom hvilket han finge dokumentera sig för sitt blifvande kall och skörda lönen därför i meriter och kanske ökade inkomster. Intet läroämne skulle, tro vi, blifva utan sin aspirant till dylika förmåner, och där flera docenter finnes, skulle de kunna aflösa hvarandra i att alternera med sin professor. Under allt detta skulle de studerandes studier och öfningar fortgå utan nödtvungna afbrott.

Denna anordning skulle ock medföra förhållanden, som ännu mera påtagligt än de nämnda skulle peka på den mera ekonomiska synpunkt, som vi redan sagt ligga till grund för dessa betraktelser, en synpunkt, som jämväl har sin etiska innebörd. Det är ju ur denna synpunkt sedt ett stort slöseri, att statens åt »de lärda mödor» helgade byggnader, institutioner, anläggningar m. m. icke så mycket som möjligt användas utan under långa månader stå obegagnade¹⁾. Tänk, för att taga ett exempel, på våra dyrbara botaniska trädgårdar, som just under den tid, då det grönskar och blommor på deras rikt besådda och beplantade fält, stå tomma och nästan obegagnade. Huru många af de botanik studerande lärjungarne vid universitet ha kunnat här följa sin vetenskap så att säga i lefvande lifvet? Kanske äro för dem höstens och vinterns inomhus drifna mikroskopiska undersökningar o. d. af nog så stort värde, men den botaniska trädgårdens ändamål synes ju ändå, om ej förfeladt, så åtminstone mycket tillbakasatt, som det nu är. Hur härligt skulle ej laborations- och

¹⁾ Ett hedrande undantag bilda ju våra sjukvårdsanstalter, där de blifvande läkarne oafbrutet mottagas till tjänstgöring — ett förhållande, som också talar för vår universitetsreform beträffande öfriga fakulteter.

dissektionsöfningar kunna fortgå utan att, såsom nu ofta sker, afbrytas af de obligatoriska ferierna och ibland få af brist på utrymme flera månader uppskjutas. Det är ju en sida af saken, som ej får förbises.

Skulle nu allt detta visa sig såväl teoretiskt riktigt som praktiskt utförbart, så frågas naturligtvis till sist, om de nu gällande ekonomiska anordningarna skulle låta sig förena med denna reform, eller hur det skulle ställa sig med kostnaden. Vi tro, att knappast något väsentligt hinder i detta afseende skulle yppa sig.

På de ordinarie lärarnes lönestat åtminstone icke, då deras tjänstgöring hvad längd och beskaffenhet beträffar skulle bli ungefär den samma som förut ¹⁾. Hvad docenterna angår, finnes ju redan för dem ett antal stipendier, och det finge väl ökas, så att hvarje ämne hade att påräkna ett sådant för en sin docent. Kanske blefve ock åtskillig kostnad nödig för de institutioner, som mera än nu är fallet finge hållas i verksamhet och kräfde utgifter. Men det synes, som om ifrågavarande kostnader icke skulle uppgå till afskräckande belopp, i alla fall icke till större, än att den allmänna vinsten af den reform, vi föreslå, skulle väl uppväga de ökade utgifterna.

Det är ock tydligt, att åtskilliga af nu gällande ordningar och förordningar finge ändras, och att en och annan olägenhet, som nu ej finnes, skulle uppstå, hvilka vi ej kunnat känna eller förutse. Sådana kunna dock ej heller vara oöfverkommeliga och för öfrigt ej större än nu befintliga olägenheter af skilda slag ²⁾.

Lika så faller det af sig själf, att i den föreslagna uppdelningen af året en och annan inskränkning eller modifikation kan och måste göras med hänsyn till våra högtider, då flere eller färre dagar böra gifvas lediga.

Men denna liksom för öfrigt många andra modifikationer och invändningar, som kunna ifrågasättas, skola ej nämnvärdt, såsom

¹⁾ Det behöfver kanske påpekas, att, om ock under ett enskildt år ledighetsterminen för professorer synes blifva kortare än de fyra lediga månader, som nu falla på ett år, så utjämnas detta, vare sig man indelar året i 4 eller 3 terminer under resp. 3 och 2 år.

²⁾ Att de nu eller framdeles dekreterade examina med sitt innehåll af ämnen och kurser i intet väsentligt afseende behöfde påverkas af ofvan framlagda förslag, är väl ock tydligt.

oss synes, kunna rubba den tankegång, som nödvändigt gör sig gällande angående våra nuvarande universitetsförhållanden, att alltför mycket af den studerande ungdomens dyrbara tid förspilles, liksom ock att de dyrbara institutionerna ej komma till full användning. Det synes oss, att vårt lands och vår ungdoms utvecklingsmöjlighet skulle få ett ej ringa tillskott och våra utgifter för förment behöfliga och jämt ifrågasatta byggnader och anstalter m. m. en ej ringa minskning genom en anordning af det slag här framhållits, och kunde dessa rader bidra till att andra och många andra tyckte detsamma, skulle de kanske få annan betydelse än att endast vara resultatet af några gamla funderingar ändtligen satte på papperet och på vänners uppmaning till trycket befordrade, med ett ord ett — tankeexperiment.

Den moderna konsulsutbildningen ¹⁾.

Af

Vice-konsuln Grefve Birger Mörner.

Nutidens för hvarje dag förbättrade kommunikationer, den industriella öfverproduktionen, den moderna kolonialpolitiken m. m. hafva förlänat konsulatväsendet en utomordentlig betydelse. Behovvet af fackmässigt utbildade konsuler (*consules missi*) — och om andra är ej tal i denna uppsats — har därför blifvit allt större, hvarför man också i alla länder märker en sträfvan att ej blott öka dessas antal utan äfven att skärpa och specialisera deras utbildning. Äfven hos oss torde detta vara en fråga för dagen, hvadan en om ock sammanträngd framställning däraf bör kunna påräkna ett visst intresse äfven utanför fackmännens krets. Blott en summarisk redogörelse tillåter emellertid det begränsade utrymmet.

En öfversikt af de normer, som i olika stater reglera den konsulära utbildningen, gifver vid handen, att i följande länder finnas särskilda kunskapsmeriter fastställda för vinnande af inträde på konsulsbanan:

I Europa: Belgien, England, Holland, Italien, Tyskland, Spanien, Grekland, Portugal, Turkiet, Ryssland, Österrike-Ungarn;

¹⁾ Denna uppsats utgöres väsentligen af slutkapitlet utaf en till utrikesdepartementet öfverlämnad större afhandling öfver ifrågavarande ämne. Materialet för denna afhandling är hämtadt direkt ur hvarje stats lagar och författningar i ämnet.

I Asien: Persien, Japan;

I Amerika: Nordamerikas Förenta Stater, Argentina, Brasilien, Mexiko.

I främmande länder med ordnad konsulatväsen är det således endast i Danmark, som särskilda kunskapsmeriter icke i lag erfordras för tillträde till konsulsbanan. Hvad detta land beträffar, har emellertid på senare tid en förändring åtminstone i sak genomförts.

De förkunskaper, som sålunda erfordras, skola i samtliga dessa länder — med undantag blott för Mexico — ådagaläggas genom en eller, såsom i Frankrike och Holland, tvenne examina, för rätt till hvilkas afläggande erfordras presterandet af vissa kvalifikationer. I England äger det egendomliga förhållandet rum, att examen afläggas först efter utnämmandet till konsul.

Bland de förutsättningar, som erfordras för att öfver hufvud taget kunna erhålla tillträde till banan, märkas stundom bestämmelser rörande sökandens rent personliga förhållanden.

Bland dessa är bestämmelse om åldersgränsen den oftast förekommande. En maximalgräns finnes stadgad i Frankrike (högst 27 år; för juris doktorer dock 28 år), Italien (ej öfver 30 år för tillträde till examen), England (50 år), Förenta Staterna (40 år) samt Belgien (40 år), minimalgräns åter i Japan (20 år). Italien (20 år), Holland (för aspirant-examen 18, för vice-konsuls-examen 21 år) samt Frankrike och Belgien (21 år).

Bland öfriga bestämmelser angående de personliga förutsättningarna märkas:

Ekonomisk ställning: I Grekland föreskrives, att sökanden skall äga god ekonomi; i Italien erfordras en personlig inkomst af minst 3,000 lire, och i Österrike-Ungarn erfordras för gift sökande viss personlig årsinkomst.

Kroppskonstitution: De engelska författningarne innehålla bestämmelse, att sökanden skall vara fri från hindrande fel och lyten, samt för aspirant på post i Orienten, att han för dylik tjänstgöring skall vara fysiskt lämpad; de italienska, att sökanden skall äga god kroppskonstitution; de österrikisk-ungerska, att han skall vara fri från organiskt fel och lyte, samt de tyska, att han skall äga god hälsa, som tillåter hans användande i hvarje klimat.

Ogift stånd: Det är endast i Österrike-Ungarns konsulära författning, som bestämmelser i detta hänseende finnas, samt i England vid antagandet af s. k. "student-interpreters".

De kunskapsmeriter, som examinanden i de olika länderna för tillträde till den konsulära examen måste kunna styrka, äro i allmänhet akademiska. I Belgien, Frankrike och Portugal står den konsulära examen öppen för sökande, som aflagt afgangsexamen vare sig från universitetet eller från annan specialhögskola, t. ex. militär-, polyteknisk-, jordbruks-, handels- eller bergshögskola o. s. v. I Holland erfordras visserligen icke särskilda afgangsbetyg för tillträde till examen, men de, som anmäla sig till den, hafva i regel genomgått handelsakademien i Amsterdam eller vid universitetet aflagt juridisk examen. I några länder, såsom Italien, Ryssland och Turkiet, finnas särskilda läroverk inrättade för utbildandet af unga män till statstjänst — speciellt diplomatisk och konsulär — och i dessa länder erfordras godkända afgangsbetyg från dessa anstalter. I Österrike-Ungarn befriar ett motsvarande afgangsbetyg (d. v. s. från konsularakademien) från vidare examen; har sökanden icke genomgått sagda akademi, skall han, liksom förhållandet är i England och Spanien, hafva aflagt juridisk examen.

Stundom erfordras jämväl, att sökanden, innan han erhåller tillträde till examen, skall hafva aflagt vissa praktiska prof. Så är förhållandet i Frankrike, där sökanden äger att före den första examen genomgå det s. k. »stage préliminaire», hvars uppgift hufvudsakligen synes vara att, på samma gång det bidrager att bereda kandidaten s. k. »pappersvana», lämna den dirigerande kommittén tillfälle att inhämta kännedom om hans personliga egenskaper. I Japan skall kandidaten före afläggandet af examen bland annat hafva ådagalagt godkända prof på färdighet i japansk korrespondens etc. I Portugal bör sökanden kunna förete tjänstgöringsbetyg från anställning i statstjänst, och i Österrike-Ungarn erfordras före afläggandet af konsulatattaché-examen godkänd ettårig tjänstgöring vid österrikiskt-ungerskt konsulat.

I Frankrike och Holland, där den konsulära examen delats i tvenne, är det mellanliggande tidsrummet anslaget till praktisk proftjänstgöring. I Holland är denna förlagd till något mera be-

tydande konsulat i utlandet och afsedd att vara i två år; i Frankrike kunde profjtjänstgöring — »stage définitif» — före april 1902 förläggas vare sig till utrikesdepartementet eller till ambassad, legation eller konsulat, men skall numera under tvenne år fullgöras vid konsulat i utlandet.

Den konsulära examen afläggas vanligen inför en af utrikesministern utsedd, speciell kommission — oftast af permanent natur; antingen å regelbundet återkommande tider eller vid förefallande behof. Medlemmarne af kommissionen utses vanligen delvis inom och delvis utanför departementet. Examen är såväl skriftlig som muntlig.

I allmänhet är den konsulära examen obligatorisk. Befrielse från densamma meddelas endast, i händelse sökanden kan styrka sig hafva aflagt vissa högre examina, helst juridiska eller också, såsom i Österrike-Ungarn, aflagt godkänd afgangsexamen från en för bibringande af konsulär utbildning särskildt instiftad akademi (i Italien och Ryssland, där motsvarande akademier finnas, medför afgangsexamen från dessa icke dispens från den konsulära examen). I Tyskland erfordras för dispens att vara praktiskt utbildad jurist; i vissa andra länder äro ämbetsmän i departementen befriade från inträdesexamen, hvarjämte dispens stundom meddelas i särskilda ämnen, däri sökanden förut aflagt godkänd examen.

Ansökning om tillstånd att undergå examen göres skriftligen och bör vara åtföljd af intyg om ålder, frejd, kunskapsmeriter, fullgjord värnplikt etc. I Tyskland skall den vara åtföljd af ett på tyska och franska eller engelska affattadt »curriculum vitæ», i Portugal af ett intyg, att sökanden visat sig kunna omhändera hafva anförtrodda medel o. s. v.

Den konsulära examens fordringar variera naturligtvis i samma grad som de respektiva folkens egen bildningsgrad samt öfvervägande praktiska eller teoretiska särdrag. I allmänhet omfattar emellertid densamma följande fyra ämnesgrupper:

- 1:o) *Juridiska ämnen;*
- 2:o) *Historiska-geografiska ämnen;*
- 3:o) *Språk;*
- 4:o) *Merkantila ämnen;*

Hvad de juridiska disciplinerna beträffar, är det, i anledning af ett från visst håll upprepadt påstående, att den moderna konsulns utbildning hufvudsakligen borde vara merkantil, af intresse att observera, huru desamma i samtliga länders (möjligen med undantag af Hollands) konsulsexamen ej endast dominera, utan äfven år från år tillmätts en allt större betydelse. Orsaken härtill är lätt att finna. »Der Consular-Functionär muss an jeder Stelle seiner Thätigkeit vor Allem der vollständigen Legalität seines Vorgehens versichert sein», citerar den österrikisk-ungerska kommittén för ombildande af orientalistakademien af 1898 och tillägger bland annat;

»Demnach erscheint auch für den Consularfunctionär juristische Schulung und eingehende Kenntnis der positiven Gesetze unumgänglich; sie wird den administrativen und politischen Takt desselben auch in solchen Fällen erhöhen, wo es sich nicht um juristische Agenden handelt und demnach die Form vor dem arbiträren Inhalt seiner Agende scheinbar zurückzutreten hat. Es ist ferner eine gerade in der heutigen Zeit besonders wichtige Aufgabe des Consularfunctionärs die Erscheinungen auf dem Gebiete ausländischer Gesetzgebung zu beobachten und im Interesse seines Vaterlandes entsprechend zu verwerten, was ohne eine tiefere juristische Ausbildung nicht möglich erscheint».

Bland de juridiska vetenskaper, som i den moderna konsulsexamen tillmätts den största betydelsen, framstår med allt skäl den internationella rätten i ett af de främsta planen. I Frankrike äger i denna vetenskap pröfning rum såväl muntligen som skriftligen. I Holland förekommer i den senare examen i detta ämne skriftliga prof, hvilka förutsätta ganska omfattande förkunskaper. Särskild vikt lägges i de flesta länder vid kunskapen om det respektiva landets med främmande makter slutna fördrag, särskildt handelsfördragen.

Handelsrätt, sjörrätt och växelrätt äro likaledes förhärskande discipliner. Statsrätt, civilrätt och processrätt förekomma däremot mera undantagsvis; det senare ämnet, såsom det vill synas, endast till sådan utsträckning, som för den konsulära verksamheten kan vara påkalladt. Straffrätt, hvilket ämne dock för en konsul, som kan komma att i Orienten utöfva domsrätt, är af särskild bety-

delse, förekommer eget nog endast i Italien, Österrike-Ungarn och Japan som obligatoriskt läroämne, men antagligen ingå de delar af sagda disciplin, som af en konsul kunna komma att tillämpas i det ämne, som under benämningen »konsulatlagstiftning» etc. i t. ex. Belgien, Holland, Ryssland och Argentina ingår obligatoriskt i de respektiva examina. Egendomligare är, att ett ämne, hvilket som nationalekonomi i så hög grad är af betydelse för en konsuls utbildning, och som ensamt äger förmåga att för honom klargöra sammanhanget inom och innebörden af en mängd ekonomiska och sociala företeelser, om hvilka han å tjänstens vägnar gång på gång måste hemsända rapporter, knappast i något annat lärd än Österrike-Ungarn tillmätts betydelse af hufvudämne.

De historiska och geografiska ämnena spela, särskildt de sistnämnda, i allmänhet en viktig roll. Fordringarna i historia omfatta hufvudsakligen den nyaste tiden. I Frankrike ingår historia som obligatoriskt ämne, såväl i pröfningarnes skriftliga som muntliga del; anmärkas må, att därstädes föreskrifves en muntlig framställning under tio minuter af ämne ur den samtida historien (dock med frihet att utbyta detta ämne mot internationell rätt) samt erfordras att utan hjälpmedel kunna åstadkomma en uppsats öfver ämne ur diplomatiens historia från freden i Utrecht till fördraget i Berlin. I geografi erfordras i allmänhet ej endast kunskap i fysisk och politisk geografi utan äfven i geografien sedd ur handels och industriens synpunkter. Hvad som bland annat, att döma t. ex. af i skriftliga prof gifna uppgifter etc., i särskild grad är föremål för behandling, är de stora kommunikationslederna och det moderna kolonialväsendet.

Examensfordringarna i *levande språk* äro öfverallt högt upptrifna. Stundom, såsom i Österrike-Ungarn, föreskrifves t. o. m., att de skriftliga afhandlingarna skola i vissa ämnen affattas på vissa språk, hvarjämte i några länder den muntliga examen i flera ämnen, exempelvis folkrätt, skall anställas på franska och sjörätt på italienska eller engelska o. s. v. Såsom naturligt är, betraktas allestädes det franska språket såsom det viktigaste, hvarför fordringarna i detta äro störst. Säregna äro den engelska konsulsexamens fordringar på kunskap i ett visst på förhand uppgifvet språk, allt efter den lingvistiska zon, inom hvilken konsuln

är bestämd att verka. För oss är det af intresse att observera, huruledes i den holländska examen pröfning i något af de skandinaviska språken stundom kan förekomma.

De merkantila vetenskaperna äro, såsom förut framhållits, särskildt i den holländska konsulsexamen starkt förhärskande. Handels statistik och historia ingå ofta bland fordringarna. I Holland, Belgien och Argentina är kännedom i bokföring föreskrifven, och varukännedom ingår i Belgiens, Hollands och Tysklands examensfordringar samt såsom undervisningsämne i den österrikisk-ungerska konsularakademien. I Italien äger juryn att underkänna de skriftliga examensprof, som affattats med ovårdad handstil, och för aspiranter å engelsk konsulattjänst i Orienten är välskrifning ett af hufvudvillkoren i den därför erforderliga konsulsexamen.

Den sålunda aflagda examen berättigar ej öfverallt till omedelbart inträde i karriären. Stundom skall den efterföljas af en praktisk profvtjänstgöring. Så föreskrifves t. ex. i England, att konsul, som aflagt den stadgade examen, skall efter densamma vara underkastad en profvtjänstgöring under en tid af två år, och att han först efter denna tids förlopp, i händelse profvet utfallit lyckligt, erhåller den definitiva utnämningen. Enligt den portugisiska lagen af år 1902 skall hvarje konsulsaspirant efter aflagd examen under en tid af minst sex månader tjänstgöra inom utrikesdepartementet eller å ett första eller andra klassens konsulat, innan han kan utsändas som konsul. Ett alldeles särskildt intresse erbjuda de österrikisk-ungerska bestämmelserna om den examinerade s. k. konsulatattachéens tjänstgöring vid domstol och Handels- och Gewerbe-kammare.

Den moderna konsulsutbildningen kan, såsom af det föregående framgått, karakteriseras såsom genomgående juridisk-humanistisk — det är, som nämnt, endast i Holland, som de merkantila elementen starkare framträda. Sin högsta utveckling såväl med afseende på ämnesval som på skärpa i fordringarna har principen nått i Österrike-Ungern.

De enda kulturländer med i öfrigt utbildadt konsulatväsen, som ännu sakna bestämda fordringar på sina konsulära organers förutbildning, äro de skandinaviska.

Under det öfverallt annorstädes en speciell fackutbildning anses som nödvändig förutsättning hos en konsul, ställas de lönade lediga svensk-norska konsulsposterna till ansökning öppna för hvarje välfrejdad svensk och norsk medborgare (Kons.-Instr. §§ 10, 15). Visserligen erfordras akademisk examen för att blifva antagen till e. o. kontorist, men icke för att blifva konsul. Den gällande konsulatinstruktionen icke endast saknar hvarje bestämmelse till befordrande af den konsulära utbildningen, utan innehåller t. o. m. en bestämmelse, som motverkar densamma ¹⁾. Under tioårsperioden 1891 hafva de Förenade Rikenas lönade, ej med diplomatiskt uppdrag förenade konsulatbefattningar beklädts af tillsammans 43 personer, däraf 19 svenskar och 24 norrmän.

Såvidt det varit mig möjligt att utröna, hafva sagda personer ägt att åberopa följande lärdomsmeriter:

Svenskarne.

Utan någon examen	5.
Studentexamen	14.
	<hr/>
	Summa 19.

Af dessa 19 hafva 3 aflagt kansliexamen, 2 hofrättsexamen, hvarjämte 4 äro filosofie doktorer.

Norrmännen.

Utan någon examen	7.
Cand. polyt.	1.
Studentexamen	16.
	<hr/>
	Summa 24.

Samtliga de 16 sistnämnda hafva jämväl aflagt juris kandidatexamen ²⁾.

Hvad åter den praktiska förutbildningen beträffar, skulle det naturligtvis vara af intresse att erfara, huru många af dessa 42

¹⁾ § 27, hvarigenom den vid lönadt konsulat med olönad vice konsul anställde, juridiskt bildade aspiranten förhindras att annat än undantagsvis erhålla förordnande på eget ansvar.

²⁾ Som bekant ej motsvarande den svenska.

konsuler erhållit sin *första* konsulsutnämning efter att vid lönadt konsulat hafva förvärfvat sig någon praktisk kännedom om yrket. Detta har icke låtit sig göra; så mycket framgår dock med full visshet, att endast 10 af svenskarne och 9 af norrmännen före erhållandet af sin under sagda tioårsperiod senast innehafda konsulära befattning tjänstgjort å lönadt konsulat. De öfrige 23 hade samtliga hämtats utifrån, däribland 3 från diplomaten, 6 från kommerskollegium och norska inredepartementet, en från armén och en från handelsmarinen. »Unge man, om Ni önskar befordran på konsulatbanan, så undvik sorgfälligt att beträda den samma», varnade också för några år sedan en svensk-norsk generalkonsul.

Hvad som i de Förenade Rikena hindrat skapandet af en likformigt utbildad konsulskår och af en karriär i europeisk mening, är det för svensk-norska konsulatväsendet (och för det danska) enastående och i hela världen för öfrigt okända ansökningsystemet för tillsättandet af konsulposter. Detta system ej endast beröfvar den för sina organs handlingar i sista hand ansvarige departementschefen den honom eljes följdriktligen tillkommande rättigheten att efter eget godtfinnande placera och förflytta sina underlydande konsuler, utan åsidosätter jämväl de allmänna befordringsvillkoren — kunskaps- och tjänstgöringsmeriter (»skicklighet och förtjänst»).

Den dag, då det svensk-norska eller svenska konsulatväsendet skall reorganiseras efter europeiska eller, rättare sagdt, moderna fordringar, skall naturligtvis samtidigt med införandet af en konsulskarriär frågan om den konsulära utbildningen på allvar väckas. Säkert torde man då finna, att våra akademiska examina *icke* med sina nuvarande fordringar äro lämpade att läggas till grund för inträde i karriären, utan nya kunskapsmått komma att krävas. Antagligen torde väl då fordringarna i svensk civil-, straff- och processrätt ställas vida lägre än i den nuvarande »examen till rättegångsverken», medan större vikt kommer att läggas på nationalekonomi, finans-, sjö- och internationell rätt och goda insikter i språk, geografi och modern historia blifva obligatoriska. Att vid bedömandet af dessa kunskaper tillämpa ett koëfficientsystem efter italienskt och franskt mönster skulle medföra att lämna de

individuella anlagen och intressena större frihet att göra sig gällande. Af praktiska skäl torde det vara lämpligt, om aspiranterna före examen genom konsulär bemedling bereddes tillfälle att under sommarferierna tjänstgöra som volontärer på större skeppsredarekontor i England, Frankrike eller Tyskland, liksom att de efter aflagd examen under kortare tid tjänstgjorde i rådstufvurätt samt i något af konsulatväsendets centrala myndigheter. Att i hvarje fall den framtida svenska konsulsutbildningen kommer att formas på grundvalen af juridisk kunskap, lider intet tvifvel, ty förr eller senare skola de af våra exportiffrare, som nu yrka en hufvudsakligen kommersiell konsulsutbildning, lära sig inse, att t. ex. *de tyska konsulerna icke hafva skapat Tysklands enormt tillväxande export, utan att det är de tyske exportörerne, som åstadkommit densamma under skyddet af Tysklands juridiskt utbildade konsul.*

Strödda meddelanden.

Folkmängd och bevilning i våra större städer. Med ledning af den officiella statistiken har upprättats nedanstående sammanställning af folkmängd och bevilning i städer med öfver 10,000 inv. ¹⁾.

Stad	Folkmängd den 31 december		Bevilning af fast egendom och inkomst i kronor		Bevilning i kr. pr inv.		Folkräkning 1890-1899 i 9/0	Bevilln.-kvotens pr inv. ökning 1892-1901 i 9/0
	1889	1899	1891	1901	1891	1901		
Stockholm . . .	243,500	302,462	982,033	1,638,720	3,83	5,42	24,2	41,5
Göteborg . . .	102,782	126,849	360,042	541,255	3,50	4,27	23,4	21,8
Malmö	47,539	59,714	130,890	250,247	2,75	4,19	25,6	52,2
Norrköping . .	31,788	40,472	77,298	134,620	2,43	3,33	27,3	36,8
Gäfle	22,643	28,308	67,391	108,737	2,98	3,84	25,0	29,1
Hälsingborg . .	17,590	24,287	48,070	100,147	2,73	4,12	38,1	50,9
Karlskrona . . .	20,668	23,648	40,708	57,968	1,97	2,45	14,4	24,5
Uppsala	21,846	22,818	59,572	72,073	2,73	3,16	4,5	15,8
Jönköping . . .	19,610	22,676	46,921	61,607	2,39	2,72	15,6	13,5
Örebro	14,342	21,151	34,144	69,809	2,38	3,30	47,5	38,6
Lund	14,302	16,257	37,796	63,209	2,55	3,89	9,8	52,3
Halmstad	11,172	15,139	23,994	40,943	2,15	2,70	35,6	25,9
Borås	7,733	15,125	18,855	47,167	2,45	3,12	95,6	27,9
Sundsvall	12,415	14,490	50,932	66,745	4,10	4,61	16,7	12,3
Linköping	12,441	14,169	27,466	39,184	2,21	2,77	13,9	25,3
Landskrona . . .	11,941	14,134	30,203	44,931	2,53	3,18	18,4	25,7
Eskilstuna	10,330	13,672	22,017	47,681	2,13	3,44	32,4	61,6
Kalmar	11,972	12,575	22,253	33,236	1,86	2,64	5,0	42,2
Karlstad	8,601	11,433	21,598	36,460	2,51	3,19	32,9	27,0
Västerås	7,847	11,238	18,736	33,662	2,39	3,00	43,2	25,5
Söderhamn	10,374	11,059	27,278	38,841	2,63	3,51	6,6	33,6
Kristianstad . . .	10,334	10,117	28,635	38,222	2,77	3,78	2,1	36,3

Efter storleken af bevilningskvoten pr inv. ordnade sig städerna 1901 på följande sätt: Stockholm, Sundsvall, Göteborg, Malmö,

¹⁾ Då uttaxeringen af bevilningen för 1891 och 1901 skedde på grundval af mantalsskrifningarna för 1890 och 1900, måste vid uträkning af bevilningskvoten pr inv. för 1891 och 1901 utgå ifrån folkmängden vid slutet af åren 1889 och 1899.

Hälsingborg, Lund, Gäfle, Kristianstad, Söderhamn, Eskilstuna, Norrköping, Örebro, Karlstad, Landskrona, Uppsala, Borås, Västerås, Linköping, Jönköping, Halmstad, Kalmar, Karlskrona. Frånsett Stockholm och Göteborg äro samtliga städer med mer än 3,50 kr. bevillning pr inv. belägna antingen i Norrland eller i Skåne, ett tecken på, att åtminstone stadsbefolkningens inkomster äro större i dessa landsdelar än i det öfriga Sverige.

Något direkt samband mellan folkökningen och tillväxten af bevillningskvoten pr inv. kan ej påvisas. Åtskilliga städer med stark folkökning hafva visserligen äfven att uppvisa en betydande ökning af bevillningskvoten, såsom Eskilstuna, Malmö, Hälsingborg och Örebro, men detsamma har å andra sidan äfven en del städer med ringa eller ingen folkökning, såsom Lund, Kalmar och Kristianstad. I afseende på folkökningens storlek är ordningen städerna emellan följande: Borås, Örebro, Västerås, Hälsingborg, Halmstad, Karlstad, Eskilstuna, Norrköping, Malmö, Gäfle, Stockholm, Göteborg, Landskrona, Sundsvall, Jönköping, Karlskrona, Linköping, Lund, Söderhamn, Kalmar, Uppsala och Kristianstad (folkminskning); däremot i fråga om tillväxten af bevillningskvoten pr inv.: Eskilstuna, Lund, Malmö, Hälsingborg, Kalmar, Stockholm, Örebro, Norrköping, Kristianstad, Söderhamn, Gäfle, Borås, Karlstad, Halmstad, Landskrona, Västerås, Linköping, Karlskrona, Göteborg, Uppsala, Jönköping och Sundsvall.

Våra statsbanors nettoafkastning har endast undantagsvis nått en sådan storlek, att den kunnat anses som skälig ränta på byggnadskapitalet. Blott 6 år visa en afkomst af mer än 4 %: 1872 4,28, 1873 4,83, 1874 4,56, 1876 4,03, 1897 4,72, 1898 4,37. Den lägsta inkomstprocenten sedan 1870 visar året 1887 med 2,22, därefter 1901 med 2,37 (till följd af höga kolpriser). De sista åren hafva åter ökning: 1902 till 3,04 %, 1903 till 3,33 %.

Administrativ praxis.

12. *Lån ur sparbank mot pant af inteckning eller annan värdehandling jämte borgen får, då den senare utgör hufvudsakliga säkerheten, utlämnas endast såsom amorteringslån, därest lånet skall utestå längre tid än ett år.*

Sedan häradsskrifvaren J. F. Fogelklou vid undersökning beträffande Hästveda sockens sparbanks förvaltning, som på grund af Kbfdes i Kristianstads län förordnande verkställdes den 9 juni 1904, anmärkt, att i ett flertal fall stående lån af sparbanken beviljats mot förbindelser med säkerhet af borgen och inteckningar, i allmänhet betydligt öfverskridande hälften af taxeringsvärdet å de fastigheter, hvori inteckningarna meddelats, utlät sig Kbfde genom beslut den 29 samma månad, att, enär, jämlikt 11 § i lagen angående sparbanker den 29 juli 1892, å lån, som af sparbank lämnades mot borgen eller mot pant af skuldebref med borgen, skulle, då lånet utestode längre tid än ett år, årligen göras afbetalning med belopp, som i förhållande till den tid, för hvilken lånet beviljats, blifvit i skuldebrefvet bestämdt, där icke styrelsen för sparbanken begagnade sin rätt att uppsäga lånet till betalning på en gång, hvilket stadgande äfven finge anses afse det fall, då vid utlämnande af lån mot pant af inteckning eller annan värdehandling jämte borgen, den senare utgjorde hufvudsakliga säkerheten, aktade Kbfde, jämlikt 21 § 3 mom. i ofvan åberopade lag, nödigt förståndiga styrelsen för sparbanken att ej mindre för framtiden vid beviljande af lån mot dylik säkerhet noggrant iakttaga berörda stadgande än äfven i fråga om redan utlämnade s. k. stående lån sorgfälligt pröfva, huruvida desamma på grund däraf fortfarande kunde få utestå eller borde till återbetalning uppsägas, hvarjämte Kbfde förordnade, att styrelsen skulle till efterrättelse för nästkommande års revisorer af sparbankens förvaltning vid den dem åliggande granskningen af sparbankens lånehandlingar underrätta dem om Kbfdes beslut.

Häröfver besvarade sig styrelsen för sparbanken hos K. M:t under framhållande bl. a., att i sparbankslagen någon skillnad ej gjorts mellan de fall, då inteckningen låge under och de, då den låge öfver halfva taxeringsvärdet, samt att styrelsen ej beviljat stående lån mot säkerhet af inteckning i andra fall, än då inteckningen legat inom tre fjärdedelar af taxeringsvärdet.

Målet föredrogs den 28 oktober 1904 inför K. M:t, som ej fan n skä att i Kbfdes beslut göra ändring.

G. T.

Innehåll:

Ludvig Widell, De olika arterna af förbrytelser (I).
C. Sprinchorn, Också ett förslag till universitetsreform.
Birger Mörner, Den moderna konsulsutbildningen.
Strödda meddelanden.
Administrativ praxis.

Till red. insända skrifter:

Social Tidskrift. Organ för Studenter och Arbetare. Red. G. H. VON KOCH och E. LILJEDAHL. Stockholm 1904: h. 10 och 11.
Finanstidende. Organ for dansk Pengevæsen. Kjøbenhavn 1904: Aarg. 5. N:o 1—10.
Nordisk Tidskrift för vetenskap, konst och industri, utg. af Letterstedtska Föreningen. Red. OSKAR MONTELIUS. Stockholm 1904: h. 6.
Försäkringsföreningens Tidskrift. Red. J. LEFFLER. Stockholm 1904: h. 4.
I Vår Tids Lifsfrågor. Skriftserie utg. af SYDNEY ALRUTZ. Upsala 1904: N:o XXXIII.
Statistisk Årsbok för Göteborg, utg. af kommittén för Göteborgs stads kommunalstatistik. Årg. 4. 1903.
Det ny Aarhundrede. Halvmaanedsskrift redigeret af P. MUNCH. København 1904: h. 3.
Tidsskrift for Retsvidenskab. Udg. af Bestyrelsen for den Stang'ske Stiftelse. Kristiania 1904: h. 4.
Finsk Tidskrift för vitterhet, vetenskap, konst och politik, utg. af M. G. SCHYBERGSSON och R. F. v. WILLEBRAND. T. LVII: h. 4 o. 5. Helsingfors 1904.
Ekonomiska Samfundet i Finland. Föredrag och förhandlingar. Band IV. h. 1. Helsingfors 1904.
Bidrag till Finlands officiella statistik XXVI. A) Olycksfallen i arbetet åren 1898—1900. Helsingfors 1904.
Minnesskrift vid invigningen af nya posthuset i Stockholm år 1903. II o. III.
Riksförsäkringsanstaltens Underdåniga Berättelse för år 1903. Stockholm 1904.

Brand- och Lif-
försäkringsaktiebolaget

 SKÅNE

 Malmö

Fonder öfver 23,000,000 kr.,

däraf garantifondsförbindelser 10,800,000 kr.

meddelar

brand- och hushyreförsäkringar

samt

lif-, lifränte-

och

kapitalförsäkringar.

